

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

PERHELEIRIN JÄRJESTÄMINEN

Case: Lahden seudun Yhden Vanhemman Perheet ry Perheleiri
2014

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Matkailun ala
Restonomi
Tapahtumamatkailu
Opinnäytetyö
Kevät 2015
Mirkka Kivi 1201937

Lahden ammattikorkeakoulu
Matkailun koulutusohjelma

KIVI, MIRKKA:

Perheleirin järjestäminen
Case: Lahden seudun Yhden
Vanhemman Perheet ry Perheleiri 2014

Tapahtumamatkailun opinnäytetyö

45 sivua, 19 liitesivua

Kevät 2015

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyöni oli toiminnallinen opinnäytetyö, jossa järjestin viikonloppuleirin Lahden seudun Yhden Vanhemman Perheet ry:lle ja heidän jäsenilleen lapsineen elokuussa 2014. Leiripaikkana toimi Isorannan leirialue Sysmässä.

Opinnäytetyöni tavoite oli hyödyntää ja soveltaa Lahti Regionin tapahtumajärjestäjän oppaan tapahtumajärjestäjän vinkkilistaa perheleirin järjestämiseen. Tavoitteena oli myös luoda leirille uutta ohjelmaa ja mahdollistaa aikuisille vertaistukea keskusteluhetkillä muiden yksinhuoltajien kanssa.

Perheleiriä suunnitellessa ja opinnäytetyöni teoria-osiossa käytin muun kirjallisuuden lisäksi Lahti Regionin Tapahtumajärjestäjän opasta. Tarkoitukseni oli kokeilla, voiko Tapahtumajärjestäjän opasta käyttää soveltaen myös perheleirin järjestämiseen.

Opinnäytetyöni toiminnallisen osan eli perheleirin järjestämisen lisäksi selvitin järjestämisen prosessia ja perheleiriä ja analysoin leirin palautteen kautta. Pyysin palautetta leiriläisiltä kolmella osallistavalla tavalla: kyselynä, valokuvina ja piirustuksina. Vanhemmat täyttivät kyselyt ilmoittautumisen yhteydessä ja leirin lopussa, valokuvia pyysin ottamaan lempihetkistä leirillä ja leirin lopussa pyysin lapsia piirtämään kuvia leirin parhaista hetkistä.

Leiri onnistui ilman suurempia ongelmia ja palautteen mukaan suurin osa leiriläisistä piti leiriä parempana kuin edellisien vuosien leirit. Suunniteltu leiriohjelma koettiin parantavana tekijänä ja leiri vastasi suurimman osan odotuksia. Yksinhuoltajavanhemmat kokivat myös saaneensa vertaistukea leirin aikana.

Asiasanat: tapahtuman järjestäminen, perheleiri, yksinhuoltaja, vertaistuki

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Travel, Hospitality and Management

KIVI, MIRKKA:

Planning of a family camp
Case: Lahti Single Parent Association
Family Camp 2014

Bachelor's Thesis in Event Management

45 pages, 19 pages of
appendices

Spring 2015

ABSTRACT

The thesis is a functional thesis where I organised a weekend camp for the members of the Single Parent Association of Lahti and their children in August 2014. The camp took place in Isoranta camping area in Sysmä, Finland

The objective of the thesis was to utilise and apply the Lahti Region Event Organiser's Guide pointer list to organising a family camp. Another objective was to create a new programme for the camp and enable peer support for the single parents through organised chats with other single parents.

In the organisational stage of the family camp and in the theory of the thesis I used Lahti Region Event Organiser's Guide as well as other literature. My aim was to see how you can apply the Event Organiser's Guide to organising a family camp.

After the functional part of the thesis I describe the process of the organisation of the summer camp, the summer camp itself and then I analyse the camp according to the feedback given. I asked for feedback in three different ways: questionnaire, photos and drawings. The parents filled in the questionnaires when registering for the camp and at the end of the camp. The parents were asked to take photos of their favourite moments at the camp and children were asked to draw pictures of said moments at the end of the camp.

The camp was a success without any major problems. According to the feedback the camp was better than the camps organised on previous years. The new programme was an improvement and the camp fulfilled the expectations of the campers. Peer support was also evident at the camp.

Key words: Event Management, Family Camp, Single Parenthood, Peer Support

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
1.1	Opinnäytetyön toimeksiantaja ja toiminnallisen osan toteutuspaikka	5
1.2	Lahti Regionin Tapahtumajärjestäjän opas	5
1.3	Opinnäytetyön rakenne ja sisältö	6
2	OPINNÄYTETYÖN VAIHEET	7
2.1	Opinnäytetyön aikataulu	7
2.2	Toiminnallinen opinnäytetyö	7
2.3	Kvalitatiivinen tutkimus	8
2.4	Muita leiri-aiheisia opinnäytetöitä	9
3	KOHDERYHMÄNÄ YKSINHUOLTAJAT	11
3.1	Yksinhuoltaja asiakkaana	11
3.2	Yksinhuoltajan vertaistuki ja sen tarve	12
4	TAPAHTUMAN JÄRJESTÄMINEN	14
4.1	Tapahtuman suunnittelu	14
4.2	Yleisötapahtumailmoitus ja järjestyksenvalvonta	16
4.3	Tapahtuman toteutus	17
4.4	Vapaaehtoisuus tapahtumissa	19
5	PERHELEIRIN TOTEUTTAMINEN	20
5.1	Aikaisempien vuosien leiripalaute	20
5.2	Perheleiri 2014-ilmoittautuminen ja leiriodotukset	22
5.3	Perheleirin suunnittelu	24
5.4	Leiriohjelman suunnittelu	26
6	LEIRIVIIKONLOPUN KUVAUS	29
6.1	Palaute ja sen analysointi perheleirin jälkeen	30
6.2	Palaute leirijärjestelyistä	34
7	YHTEENVETO	36
7.1	Johtopäätökset	37
7.2	Ammatillinen kasvu	40
	LÄHTEET	42
	LIITTEET	45

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni pohjautuu suuntautumiseeni tapahtuman järjestämiseen ja elämysopintoihin. Opiskelujen aikana olin huomannut, kuinka olen aina suunnitellut matkoja, juhlia ja muita tapahtumia perheelle ja ystäville, joten se tuntui luonnolliselta uravaihtoehdolta minulle. Elämysopintojen kautta olin oppinut, kuinka elämys on yksilöllinen, aito, tarinallinen, moniaistinen, kontrasti ja vuorovaikutteinen ja halusin soveltaa oppimaani tapahtuman järjestämiseen.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka toiminnallisessa osassa järjestin viikonloppuleirin Lahden seudun Yhden Vanhemman Perheet ry:lle ja heidän jäsenilleen lapsineen Isorannan leirialueella Sysmässä. Opinnäytetyöni tavoite oli hyödyntää ja soveltaa Lahti Regionin Tapahtumajärjestäjän oppaan tapahtumajärjestäjän vinkkilistaa perheleirin järjestämiseen. Tavoitteena oli myös luoda leirille uutta sisältöä ja mahdollistaa aikuisille vertaistukea keskusteluhetkillä muiden yksinhuoltajien kanssa. Perheleiriä suunnitellessa ja opinnäytetyöni teoria-osiossa käytin Lahti Regionin Tapahtumajärjestäjän opasta ja sen Tapahtumajärjestäjän vinkkilistaa, johon tutustuin hakiessani työharjoitteluun Lahti Regionin Lahti-infoon. Tarkoitukseni oli kokeilla, voiko Tapahtumajärjestäjän opasta käyttää soveltaen myös perheleirin järjestämiseen.

Perheleiri, jonka järjestin vuoden 2014 elokuun ensimmäisenä viikonloppuna, oli yhdistyksen kolmas kesäleiri. Yhdistyksen ensimmäisellä kesäleirillä olin mukana jäsenenä ja sitä seuraavana kesänä mukana järjestämässä leiriä. Leirillä ei ole ollut mitään varsinaista ohjelmaa vaan rentoa yhdessäoloa ja lasten kanssa ajanviettoa. Leirin järjestäjänä minulla oli kädet täynnä leirin ajan, koska koko ajan oli tekemistä ja järjestämistä seuraavaan ruokailuun tai saunomiseen liittyen.

Rajasin opinnäytetyöni aiheen yksinhuoltajille suunnatun perheleirin suunnitteluun ja toteuttamiseen Päijät-Hämeessä, koska toimeksiantajan yhdistys toimii samalla alueella ja palvelee heidän tarpeitaan.

1.1 Opinnäytetyön toimeksiantaja ja toiminnallisen osan toteutuspaikka

Lahden seudun Yhden Vanhemman Perheet ry on vuodesta 1975 lähtien Lahden ja ympäristökuntien alueella toimiva paikallisjärjestö, joka on osa valtakunnallista Yhden Vanhemman Perheiden Liittoa (Neuvokas 2015). Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry on lastensuojelujärjestö, jonka alla toimii useita jäsenyhdistyksiä ympäri Suomea. Toiminnan tavoitteena on parantaa yhden vanhemman perheiden sosiaalista, taloudellista ja oikeudellista asemaa. (Yhden Vanhemman Perheiden Liitto 2014.)

Minä, itsekin yksinhuoltajana, olen ollut heidän toiminnassaan mukana melkein viiden vuoden ajan ja nyt toimin kolmatta vuotta yhdistyksen puheenjohtajana. Järjestämme kuukausittain yksinhuoltajien turinat Lahden ensi- ja turvakodin tiloissa Perhetuvalla Loviisankadulla ja järjestämme muita tapahtumia vuoden aikana varojen mukaan. Yhdistys toimii vapaaehtois pohjalta ja sen ainoa tulo on vuosittainen 16 €:n jäsenmaksu noin 70 jäseneltä. Hallitus koostuu puheenjohtajasta ja viidestä jäsenestä, jotka toimivat opinnäytetyöni toimeksiantajana. Opinnäytetyön aihe on minulle henkilökohtainen ja siitä on hyötyä tulevaisuuden suunnitelmissa yhdistyksemme hyväksi.

Opinnäytetyön toiminnallinen osa toteutettiin Isorannan leirialueella. Isorannan leirialue sijaitsee Sysmässä Päijänteen rannassa. Lähimmälle linja-auton pysäkillä on matkaa noin 2,5 km. Leirialueella on viisi neljän hengen mökkiä, kuusi 2–3 hengen mökkiä ja 2 saunaa (Lahden nuorisopalvelut 2014). Leirialueen käyttö on ilmaista, ja se varataan Lahden kaupungin nuorisopalvelujen kautta.

1.2 Lahti Regionin Tapahtumajärjestäjän opas

Tapahtumajärjestäjän opas on sähköinen opas, jonka on toimittanut Lahden seutu - Lahti Region Oy:n tapahtumayksikön Event Manager Tiina Kallio ja Tapahtumapäällikkö Inkeri Määttä (Tapahtumajärjestäjän Opas 2014, 4–5). Opas kehitettiin osana IDEAL - International Design and Event Arena Lahti -hanketta. IDEAL-hanke on vuonna 2011 aloitettu hanke, jonka tarkoitus on yhdistää Päijät-Hämeen tapahtumajärjestäjien, kulttuurialan, luovien alojen ja matkailun toimijoiden verkosto ja heidän osaaminen. (Lahden Kaupunki 2015.) Oppaan on

tarkoitus helpottaa tapahtumajärjestäjää, joka on järjestämässä ulkoilmatapahtumaa Lahdessa. Oppaasta löytyy perusteelliset tiedot siitä, mitä tapahtumajärjestäjän tulee ottaa huomioon tapahtumaa järjestäessään. Opas on jaettu kuuteen kappaleeseen, joissa käsitellään tapahtuman suunnittelua, tapahtuman lupia ja ilmoituksia, markkinointia ja viestintää, tapahtuman aikana ja sen jälkeen huomioitavia asioita ja lopuksi tapahtumajärjestäjän muistilista. Oppaasta löytyy myös neuvoja muun muassa tilapäisrakentamiseen, tekniseen osaamiseen ja viranomaislupiin. (Tapahtumajärjestäjän Opas 2014, 4–7.) Tapahtumajärjestäjän oppaan lopussa on vinkkilista, jota käytin avukseni opinnäytetyön leirijärjestelyissä (LIITE 1). Vinkkilistaan on koottu lyhyesti ja ytimekkäästi kaikki tapahtuman järjestämiseen liittyvät vaiheet, joista oppaassa on kerrottu. Vinkkilistasta löytyy kaikki tärkeät muistettavat asiat tapahtuman tekijöistä ja budjetista alkaen arviointiin tapahtuman lopussa. Tapahtumajärjestäjän opas löytyy Lahti Regionin nettisivuilta Tapahtumajärjestäjä-välisivulta.

1.3 Opinnäytetyön rakenne ja sisältö

Opinnäytetyössä kuvasin ensin opinnäytetyön eri vaiheet ja aikataulun. Teoriaosiossa tutkin yksinhuoltajaa asiakkaana ja leiriläisenä. Teoriassa kuvailin myös tapahtuman järjestämisen prosessia ja siihen liittyviä eri vaiheita. Opinnäytetyön tuotoksen eli perheleirin kuvailin järjestämisprosessin kautta. Leirikuvauksen jälkeen analysoin leiriläisiltä saadun leiripalautteen. Lopuksi yhteenvedossa kävin läpi keskeiset tulokset ja johtopäätöksissä pohdin leirin onnistumista, ja peilasin siitä opittua ammatilliseen kasvuuni. Opinnäytetyön liitteet sisältävät leirin markkinointiin ja viestintään käytettyä aineistoa ja palautevalokuvia ja piirustuksia.

2 OPINNÄYTETYÖN VAIHEET

Opinnäytetyön aihe oli selvillä jo opiskelun alussa, mutta varsinainen opinnäytetyöprosessi alkoi opinnäytetyön tavoitteiden kartoituksella. Sen jälkeen valitsin tavoitteisiin ja opinnäytetyöhön sopivan tutkimuksen. Tietoperustaan keräsin teoreettista ja oleellista tietoa, joka liittyy opinnäytetyön tavoitteisiin ja sen tutkimukselliseen otteeseen. Teoriaosassa määritettiin myös opinnäytetyölle oleelliset käsitteet ja teoriat. Opinnäytetyö prosessiin kuului myös tutustuminen muihin saman aiheen opinnäytetöihin.

2.1 Opinnäytetyön aikataulu

Opinnäytetyöni suunnittelun voi sanoa alkaneen jo opintojeni alussa syksyllä 2012, koska tiesin silloin jo tekeväni opinnäytetyöni yhdistyksen perheleiristä. Olin edellisenä kesänä osallistunut yhdistyksen ensimmäiselle perheleirille ja minua kosiskeltiin seuraavaksi yhdistyksen puheenjohtajaksi. Tiesin jo silloin, että kehittämistä leirillä on paljon. Leiri on hyvä sinänsä, mutta siinä on paljon potentiaalia ja aineksia parempaan. Perheleirin suunnittelu on alkanut jo vuoden 2014 alussa, kun varasin Isorannan leirialueen käyttööme ja varasin ruokahuollon. Toukokuun lopulla yhdistyksen hallituksen kokouksessa käytiin hallituksen jäsenten kanssa tavoitekeskustelu ja täytimme ja allekirjoitimme toimeksiantosopimuksen. Leirimainoksen ja ilmoittautumiskyselyn tein toukokuun lopussa ja ilmoittautumisten päätyttyä heinäkuun alussa suunnittelin ja viimeistelin ohjelman leirille. Opinnäytetyön teoriaa kirjoitin kesän aikana mahdollisimman paljon ennen leiriä. Elokuun ensimmäisenä viikonloppuna oli leiriviikonloppu, jonka lopussa keräsin palautteen leiriläisiltä. Leiri-ilmoittautumisen yhteydessä kysytyt syyt ja odotukset leiriltä kävin läpi ennen leiriä. Tammikuussa 2015 jatkoin opinnäytetyön kirjoittamista, jolloin analysoin myös leirin jälkeisen palautteen. Tavoitteeni on valmistua toukokuussa 2015.

2.2 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyöni on toiminnallinen ja toiminnallisessa opinnäytetyössä on tärkeää tehdä toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelmassa tärkeintä on hahmottaa itselle työn kulku (Vilkka & Airaksinen 2003, 26). Suunnitelma ja aikataulu on hyvä olla

mietitty hyvissä ajoin ja mahdollisimman tarkkaan, jotta mitään ei unohdu viime hetkellä. Olin hyvin järjestelmällinen ja kirjoitin muistiinpanoja opinnäytetyön prosessin aikana. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tulee tapahtuman toteutuksen lisäksi osata kytkeä teoria käytäntöön (Vilkkä & Airaksinen 2003, 42). Osana restonomiopintoja olin mukana järjestämässä Mahdollisuuksien toria Lahden satamassa huhtikuussa 2014 ja opin paljon koko prosessin aikana syksystä 2013 lähtien. Tästä kokemuksesta oli hyötyä myös opinnäytetyössäni ja sen prosessissa

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotos oli perheleiri. Opinnäytetyöprosessi jatkui leirin jälkeen dokumentoinnilla ja arvioinnilla. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotos tapahtuman järjestämisen sijaan voi olla myös kirjallinen ohjeistus, joka liitetään opinnäytetyöhön mukaan (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9). Koska opinnäytetyöni oli perheleirin järjestäminen, kuvailin järjestämisen prosessia ja perheleiriä opinnäytetyössäni. Analysoin myös leirin palautteen kautta ja liitteeksi lisäsin uuden leirimainoksen vuodelle 2014 (LIITE 2). Tulevaisuudessa opinnäytetyötäni voi myös käyttää leirisuunnittelun pohjana, joten erillistä ohjeistusta ei tarvita.

2.3 Kvalitatiivinen tutkimus

Käytin opinnäytetyössäni kvalitatiivista tutkimusta. Kvalitatiivisen tutkimuksen tulokset kerrotaan verbaalisesti ja ne ovat avoimia ja tulkinnanvaraisia. Kvalitatiivinen tutkimus perustuu tutkimuksen aiheen kuvailemiseen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157). Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimus on kuitenkin vähäisemmässä osassa kuin tieteellisessä tutkimuksessa. Toiminnallisen opinnäytetyön tutkimus on ennemminkin tiedonhakua ja sen tulkintaa osana opinnäytetyön prosessia ja sen kuvausta (Eskola & Suoranta 1996, 129). Kvalitatiivisen tutkimuksen ote sopi paremmin opinnäytetyöhöni, koska kysyin leiriläisiltä heidän odotuksiaan ennen leiriä ja palautetta leiristä sen jälkeen. Käytin tässä hyväkseni Kyselynetti-applikaatiota, jolla voi muun muassa suorittaa kyselyjä ja ilmoittautumisia, joiden vastaukset analysoidaan automaattisesti (Kyselynetti 2014). Kyselynettiin pystyin muodostamaan avoimia tai monivalintakysymyksiä riippuen siitä, minkälaisia vastauksia halusin leiriläisiltä. Tutkimuksen onnistumista voi optimoida huolella laadituilla ja suunnitelluilla kysymyksillä

(Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 193). Käytin myös ilmoittautumiseen Kyselynettiä. Aikaisemmille leireille ilmoittautumiset on otettu vastaan sähköpostilla. Leirin suunnitteluvaiheessa käytin hyväkseni myös aikaisempien leirien palautetta. Tutkimuksen eettisyyden takaa ilmoitus leiriläisille tulosten luottamuksellisuudesta ja että tuloksia käytetään vain opinnäytetyötä varten. Valokuvien ja piirustusten käyttöluupa on pyydetty tekijöiltä.

2.4 Muita leiri-aiheisia opinnäytetöitä

Opinnäytetyösuunnitelmaa tehdessäni etsin muita opinnäytetöitä yksinhuoltajille tarkoitettujen leirien järjestämisestä. Useimmat opinnäytetyöt liittyen yksinhuoltajuuteen keskittyvät vertaistukeen tai muuten heidän tukemiseen arjessa. Löysin vain yhden opinnäytetyön, jonka toiminnallisena osana oli järjestetty leiriviikonloppu yksinhuoltajille. Virpi Rantasen (2014) Voimaa arjen sankareille/Yksinhuoltajien viikonloppuleiri -opinnäytetyö oli toteutettu yhteistyössä Yhden Vanhemman Perheiden Liiton kanssa, johon yhdistyksemme kuuluu myös. Rantasen opinnäytetyö keskittyi yksinhuoltajiin ja vertaistukeen sosiaalipedagogisen työotteen kautta kun taas minun opinnäytetyöni keskittyi enemmän leirin suunnitteluun, järjestelyihin ja ohjelmaan oman suuntautumiseni vuoksi.

Toni Kanervan (2011) Arviointitutkimus Pelastakaa Lapset ry:n Pelakuu tukiperheleiristä -opinnäytetyö muistuttaa eniten omaa opinnäytetyötäni. Kanerva on toiminut leiriohjaajana jo seitsemän vuotta ja hakee opinnäytetyöllään teemahaastattelujen kautta kehitettävää toimintaan. Kanerva arvioi leirin jo vakiintunutta ohjelmaa kun taas minun tuli kehittää uutta ohjelmaa leirille.

Leirin järjestämiseen liittyvistä opinnäytetöistä löysin Mikko Koskisen (2013) Järjestä judoleiri -opinnäytetyön, jonka tuotos oli judokesäleirin järjestämisopas. Hän ei itse järjestänyt leiriä vaan laati oppaan haastattelemalla useita leirin järjestäjiä. Minua itseäni kiinnosti taas enemmän itse leirin järjestäminen kuin vain oppaan kirjoittaminen. Kirjallisen tuotoksen lisääminen omaan opinnäytetyöhöni leirijärjestämisen lisäksi tekisi siitä liian suuren.

Muut löytämäni leiri-aiheiset opinnäytetyöt vaihtelivat aiheiltaan laajasti kristillisestä kasvatuksesta sateenkaariperheisiin, mutta tutkimusten kohteet olivat kvalitatiivisia tutkimuksia vertaistuesta eikä varsinaisesta leirin järjestämisestä.

3 KOHDERYHMÄNÄ YKSINHUOLTAJAT

Yksinhuoltaja huolehtii alle 18-vuotiaista lapsista ilman toista vanhempaa. Yksinhuoltajuus voi olla eron seuraus tai myös oma valinta. Ennen vanhaan yksinhuoltajuuden syynä oli puolison kuolema, kun taas nykyään yleisin syy on ero. Myös odottamaton raskaus, suunniteltu yksinhuoltajuus ja adoptio ovat syitä yksinhuoltajuuteen. (Forssen, Haataja & Hakovirta 2009, 46.) Suomessa yksinhuoltajaperheiden määrä on kasvanut 70-luvulta lähtien ja jopa kaksinkertaistunut nykypäivään mennessä. Vuonna 2012 Suomessa oli melkein 120 000 yksinhuoltajaperhettä eli viides osa kaikista perheistä. Tästä noin 20 % yksinhuoltajaperheiden määrästä vain 2,8 % on yksinhuoltajaisiä. Suurin osa (22,8 %) yksinhuoltajaperheistä asuu Päijät-Hämeessä. (Väestöliitto 2015.)

Tapahtumaa järjestäessä ensimmäisenä on tärkeä miettiä tapahtuman kohdeyleisö. Kohdeyleisö pitää tuntea hyvin, jotta suunniteltu tapahtuma puhuttelee heitä ja herättää heidän mielenkiinnon osallistua tapahtumaan. Asettamalla itsensä kohderyhmän asemaan tapahtumajärjestäjä voi miettiä, mistä kohderyhmä on kiinnostunut. (Vallo & Häyrinen 2014, 121–124.) Järjestäessä perheleiriä yksinhuoltajalle on otettava huomioon heidän tarpeensa ja räätälöidä leiristä heille hyödyllinen ja suotuista. Yleinen syy yksinhuoltajalle leiriosallistumiseen on vertaistuki.

3.1 Yksinhuoltaja asiakkaana

Kohdentamalla tapahtumaa yksinhuoltajille tulee miettiä heidän tarpeitaan ja osallistumisen rajaavia tekijöitä. Järjestäessä tapahtumaa yksinhuoltajalle on otettava huomioon matala kynnys osallistumiselle (Salonen 2012, 70). Yksinhuoltaja voi olla vähävarainen, joten tapahtumaan osallistumisen tulee olla halpaa tai ilmaista. Yksinhuoltajalla voi olla alhainen motivaatio osallistua arjesta poikkeavaan toimintaan. Pelkkä arjen pyörittäminen töiden lisäksi voi viedä yksinhuoltajan kaikki voimat. Tapahtumaan osallistumisen tulee olla helppoa ja siitä pitää olla hyötyä hänelle tai hänen lapsilleen. Tapahtumiin osallistumista rajoittaa myös lastenhoito tai sen puute. Tapahtumaa suunnitellessa on hyvä ottaa huomioon lapset ja tarjota heille omaa ohjelmaa, jonka aikana yksinhuoltaja voi osallistua muuhun toimintaan. Yksinhuoltajaa voi motivoida mahdollisuudella arjesta

irrottautumiseen ja voimaannuttavuuden kokemiseen, josta saa voimia ja se auttaa yksinhuoltajaa hänen palattuaan takaisin arkeen.

Lahden alueella on hyvin vähän yksinhuoltajille suunnattua leiritoimintaa. Ainoa toinen yksinhuoltajille suunnattu kesäleiri Lahden seudun Yhden Vanhemman Perheet ry:n leirin lisäksi on Lahden seurakunnan kesäisin järjestämä leiri Siikaniemessä. Seurakunnan leiriin osallistumisen esteenä saattaa joillekin perheille olla kuitenkin uskonto. Muille yksinhuoltajille suunnatuille leireille voi hakea Yhden Vanhemman Perheiden Liiton kautta, mutta nämä tuetut lomat sijoittuvat ympäri Suomea (YVPL 2015). Lähin leiri on kuitenkin liikuntakeskus Pajulahdessa. Suomen Punaisen Ristin Hämeen piiri tarjosi myös kesäleiriä yksinhuoltajille kuin myös muille perhemuodoille Hämeen seudulta kesällä 2014, mutta leiri oli Kangasalalla (Suomen Punainen Risti 2014).

3.2 Yksinhuoltajan vertaistuki ja sen tarve

Vertaistuella tarkoitetaan tukea, jota saadaan toiselta saman kokeneelta henkilöltä. Yhdistävänä tekijänä voi olla tietty elämäntilanne tai -vaihe tai sosiaalinen asema. Vertaistuki on vuorovaikutusta, joka voimaannuttaa positiivisen myötävaikutuksen kautta. Vertaistuen avulla henkilö voi jakaa kokemuksiaan ja tuntemuksiaan, joihin toinen voi samaistua. (Mykkänen-Hänninen & Kääriäinen 2009, 10–11.)

Yksinhuoltajaperheissä vertaistuen tarve saattaa johtua yhteiskunnan kielteisissä asenteissa yksinhuoltajia kohtaan. Yksinhuoltajat kokevat, että heidän tulee selittää yksinhuoltaja-asemaansa muille ja että heitä pidetään alempiarvoisina muihin perhemuotoihin nähden. Kuitenkin Suvi Krokin (2009) väitöskirjassa tutkimukseen osallistuneiden yksinhuoltajaäitien syy yksinhuoltajuuteen oli isän kunnottomuus. (Krok 2009, 89–93.) Miksi yksinhuoltajaäiti kokisi siis huonommuuden tunnetta, jos hän on se vanhempi, joka on tarpeeksi kypsä ja vastuullinen huolehtimaan lapsista? Tämä huonommuuden tunne lisää tarvetta vertaistuelle.

Tuen tarpeeseen vaikuttaa myös uupuminen. Kaikilla ei ole sosiaalista verkostoa apuna arjessa ja vaikeissa elämäntilanteissa. Tässä tapauksessa apua voi saada vertaiseltaan. Vertaistukitoimintaa järjestävät yleensä vapaaehtoiset. Heillä ei

ole välttämättä ammattitaitoa aiheesta, mutta paljon omaa kokemusta. Vertaistukitoiminnan tarkoitus on mahdollistaa vertaisten tapaaminen, jossa he voivat jakaa kokemuksiaan ja tuntea yhteenkuuluvuutta. Vertaistukitoiminta voimaannuttaa osallistujia ja antaa heille tukea arkeen. (Salonen 2012, 11–13.)

Vertaistukitapahtumana viikonloppuleiri on ideaali, koska vertaiset ovat yhdessä pidemmän aikaa kuin esimerkiksi kuukausittaisissa turinoissamme. Leirille on myös helpompi osallistua vain kerran, kun taas turinoissamme käyvät vakiojäsenet, joiden joukkoon saattaa olla vaikeampi sulautua lyhyessä ajassa. Leirin jälkeen uudet jäsenet voivat jatkaa kuukausittaisissa yksinhuoltajien turinoissamme. (Salonen 2012, 70, 80.)

Virpi Rantanen (2014, 33) järjesti opinnäytetyönään yksinhuoltajien viikonloppuleirin ja hänen mukaansa leirille osallistuneet yksinhuoltajavanhemmat kokivat vastuun jakaminen lapsista muiden yksinhuoltajien kesken voimaannuttavana. Aikuiset eivät välttämättä odota leiriltä aikaa vain lasten kanssa vaan myös omaa aikaa esimerkiksi saunassa tai uimassa käymiseen.

Vertaistuki on ehdoton yksinhuoltajille. Yksinhuoltajalla ei välttämättä ole ketään toista läheistä aikuista, jolle voi kertoa huolistaan tai keneltä pyytää apua. Yksinhuoltajien kohdatessa he voivat verrata kokemuksia ja antaa neuvoja toisilleen, jotka ovat tai ovat olleet aikaisemmin samassa elämäntilanteessa. Yksinhuoltajan arki on rankkaa ympärivuorokautista työtä, jota ei aina arvosteta. Perheleiri tuo heille hetken helpotuksen arjesta eikä heidän tarvitse huolehtia ruuanlaitosta, vaan he voivat yhden viikonlopun ajan viettää laatuaikaa lastensa kanssa ilman arjen murheita. Se on ennaltaehkäisevää ja ehdotonta heidän ja lasten hyvinvoinnin kannalta. Tapahtumajärjestäjän kannalta on siis tärkeää huomioida kohdeyleisön tarpeet ja perheleiriä järjestämisessä mahdollistaa ja maksimoida vertaistuen saanti ohjelman ja yleisen kanssakäymisen yhteydessä.

4 TAPAHTUMAN JÄRJESTÄMINEN

Tapahtuma voi olla kooltaan hyvin pieni, kuten esimerkiksi perhejuhlat, tai se voi olla paikallinen, kuten esimerkiksi markkinat, tai jopa maan ja maailmanlaajuinen, kuten esimerkiksi Salpausselän kisat Lahdessa. Tapahtuma on yleensä kertaluonteinen eikä sitä pystytä uusimaan, jos tapahtuma ei onnistu suunnitelmien mukaan.

Tapahtumat voidaan jakaa perinteisiin tai erikoistapahtumiin. Perinteisiin tapahtumiin sisältyvät urheilu-, kilpailu- ja matkailutapahtumat ja erikoistapahtumiin sisältyvät uudet ja innovoivat tapahtumat, jotka voivat myös olla muunnoksia perinteisistä tapahtumista. Perinteisen tapahtuman tunnusmerkki on sääntöjä ja lakeja noudattava järjestäjä tai tunnettu urheilulaji. Erikoistapahtuman tunnistaa siitä, että tapahtuma on suunniteltu tietyille kohdeyleisölle, järjestäjä ei ole tunnettu ja tapahtuma voi olla epätavanomainen. (Mallen & Adams 2008, 2–3.)

Tapahtuman järjestämiseen tulee suhtautua kuten projektityöhön tavoitteineen ja aikatauluineen. Projektilla on selkeä alku ja loppu, ja tavoitteet ja aikataulut tuovat rungon suunnitelmalle. Huolellinen tavoitteiden määrittely auttaa hahmottamaan tapahtumaa kokonaisuutena ja helpottaa tavoitteisiin pääsyä. (Iiskola-Kesonen 2004, 8-10.)

4.1 Tapahtuman suunnittelu

Tapahtuman suunnittelu alkaa aina ideoinnilla, jonka jälkeen kootaan tekijät yhteen ja ruvetaan yhdessä työstämään ideaa tapahtumasta. Tapahtumaa järjestävä organisaatio voi koostua yhdestä isosta tai useammasta pienestä suunnittelu-ryhmästä, joilla kaikilla on omat vastualueensa. Jokaisen vastualueen yhteyshenkilö on vastuussa tiedonkulusta muille ryhmänjäsenille koko tapahtumasuunnittelun ja tapahtuman toteutuksen aikana. (Tapahtumajärjestäjän opas 2014, 8.) Työnsä osaava tapahtumanjärjestäjä viestii tavoitteet selkeästi koko työryhmälle, jolloin kaikki tietävät tapahtuman tarkoituksen ja tapahtuman markkinointi helpottuu sen myötä.

Jos tapahtumasta halutaan toistuva, on taloudellinen onnistuminen tärkeää muiden tavoitteiden rinnalla (Kauhanen, Juurakko & Kauhanen 2002, 12). Budjetoinnissa

on tavoitteena kriittisen pisteen löytäminen. Kriittinen piste tarkoittaa menojen kattamista riittävillä tuloilla, minkä jälkeen loput tulot ovat voittoa. Talouden seuranta tulee pitää ajan tasalla koko tapahtuman suunnittelun ajan, jotta yllättäviin muutoksiin voidaan vaikuttaa hintoja muuttamalla tai kuluja karsimalla. Pitää kuitenkin muistaa, että liiallinen tapahtuman sisällön heikkeneminen kuluja karsimalla voi vaikuttaa tapahtuman tuloihin. (Tapahtumajärjestäjän opas 2014, 9–10.)

Tapahtumaa suunnitellessa vaikeinta on usein rahoittajien löytäminen (Kauhanen, Juurakko & Kauhanen 2002, 41). Tapahtumajärjestäjän oppaan mukaan Lahden kaupunki kannustaa tapahtumanjärjestäjiä Lahdessa tapahtumakumppanuudella tarjoamalla taloudellista tukea, tiloja ja tapahtuma-alueita. Opas tarjoaa myös linkkejä ulkopuolisten avustusten hakuun. (Tapahtumajärjestäjän opas 2014, 10.)

Tapahtuman päivämäärää miettiessä on tärkeää huomioida kilpailevat tai yhdistävät tapahtumat ja majoituskapasiteetti, varsinkin suur tapahtumia suunnitellessa. Selkeä aikataulu tulee suunnitella lupahakemusten ja muiden ehdollisten asioiden mukaan. (Tapahtumajärjestäjän opas 2014, 8-9.)

Jokaisessa tapahtumassa tapahtumanjärjestäjällä on aina lopullinen vastuu kaikesta. Tapahtumaa suunnitellessa ensimmäisenä tarvitaan lupa tapahtuma-alueen käyttöön. Suur tapahtumaa suunnitellessa pidetään viranomaistapaaminen, johon osallistuvat kaikki asianomaiset tahot ja käydään läpi kaikkien ehdot ja huomioitavat asiat tapahtumalle. Tapahtumapaikalla pidetään myös viranomais-tarkastus, jossa käydään läpi mm. turvallisuusriskit. (Tapahtumajärjestäjän opas 2014, 12–15.)

Viestinnän ja markkinoinnin tärkeyttä ei voi korostaa liikaa. Segmentointi auttaa löytämään oikean kohdeyleisön tapahtumalle. Oikein ajoitettu ja kohdennettu markkinointi edesauttaa tapahtuman näkyvyyttä. Sosiaalista mediaa ja muita kanavia kannattaa käyttää hyväksi edullisina tai ilmaisina markkinointikanavina. Tiivis yhteydenpito sidosryhmien ja yhteistyökumppanien kanssa takaa tiedonkulun kaikista tapahtumaan liittyvistä asioista ja kaikki osapuolet pysyvät ajan tasalla. Tapahtumajärjestäjän opas listaa paikat Lahdessa, jossa voi mainostaa

tapahtumia kuten esimerkiksi vitriinit ja screenit kuin myös tienvarsitaulut ja ulkomainospaikat. (Tapahtumajärjestäjän opas 2014, 27–28.)

Jos tapahtumasta halutaan kehittää perinne, sen määrittää ensimmäisen tapahtuman suosio. Tapahtuma on hyvä sitoa tiettyyn ajankohtaan vuodesta, jolloin sitä osataan odottaa toistuvana jokavuotisena tapahtumana. Jokavuotisen tapahtuman pitää silti uusiutua ja tarjota yllätyksiä osallistujille. Tähän voi auttaa tapahtuman projektipäällikön vaihto useasti järjestäjän motivaation säilyttämiseksi. (Vallo & Häyrinen 2014, 75–76.)

Perheleirin kannalta leirin järjestäminen toimi projektityönä, jonka toteutuksesta oli vastuussa yksi henkilö, joka delegoi tehtävät muille järjestäjille. Budjetti oli pieni, joten lahjoituksista oli suuri apu hankinnoissa. Kriittistä pistettä ei kuitenkaan tavoiteltu budjetoinnissa, koska perheleirin tarkoitus ei ollut tuoda voittoa yhdistykselle vaan taata halpa leiri jäsenille. Ilmainen Lahden kaupungin nuoripalveluiden tarjoama leirialue helpotti myös budjettia. Perheleiri oli tapahtumana myös niin pieni, että varsinaista pelastussuunnitelmaa ei tarvittu, kunhan ensiapuvälineet olivat saatavilla. Leiriä markkinoitiin vain jäsenille, joten erillistä markkinointisuunnitelmaa ei myöskään tarvittu. Leiriä ennen allekirjoitettiin sopimus leirialueen käytöstä ja tilattiin ruokahuolto. Leirin lopussa täytettiin lomake, jossa ilmoitettiin lopullinen leirille osallistuneiden määrä, jonka perusteella Lahden Nuorisopalvelut veloitti ruokahuollosta jälkeenpäin.

4.2 Yleisötapahtumailmoitus ja järjestyksenvalvonta

Ilmoitus yleisötapahtumasta tulee tehdä viimeistään viisi päivää ennen tapahtumaa, mutta mitä suurempi tapahtuma, sen aikaisemmin se kannattaa tehdä. Turvallisuus- ja pelastussuunnitelma on osa ilmoitusta. Pelastussuunnitelma sisältää turvallisuuden valvonnan, suunnittelun ja ohjeistuksen. Vastuuhenkilön tulee vastata alkusammutus- ja ensiapuvälineistä, onnettomuus- ja vaaratilanteiden seurannasta ja raportoinnista, pelastusteiden kulkukelpoisuuden valvonnasta ja muiden turvallisuudesta vastaavien koulutuksesta. Pelastussuunnitelmaan kirjataan mahdollisimman tarkasti kaikki tiedot, ja hyväksytty pelastussuunnitelma tulee olla esillä tapahtumapaikalla. Poliisille toimitetaan pelastussuunnitelma, jonka hyväksymisen jälkeen myönnetään lupa tapahtumalle. (Lupahallinto 2014).

Suunnitelman laatiminen auttaa tapahtumanjärjestäjää varautumaan erilaisiin mahdollisiin vaara- tai hätätilanteisiin tapahtuman aikana.

Jos tapahtumaan odotetaan osallistuvan yli 500 henkilöä, tarvitaan myös järjestyksenvainvoja. Järjestyksenvainvoja tulisi olla yksi 100:a henkeä kohden. Pieniä tapahtumia varten ei tarvitse lupia, jos järjestyksenvainvoja tai liikennejärjestelyjä ei tarvita. Jos ulkoilmatapahtuma aiheuttaa väliaikaisesti melua, varsinkin yöaikaan, on tapahtumasta tehtävä meluilmoitus hyvissä ajoin suunnitteluvaiheessa. Elintarvikkeiden tilapäisestä myynnistä tulee myös tehdä ilmoitus, jos tapahtumaan odotetaan yli 500 osallistujaa. Tilapäinen anniskelulupa tulee myös hakea, jos tapahtumapaikalle suunnitellaan anniskelualueita. Musiikin esittämistä varten tarvitaan luvat Teostolta ja Gramexilta. Jos tapahtumasta voi aiheutua riski yleisölle, tulee tapahtumasta tehdä ilmoitus kuluttajaturvallisuuslain mukaan. (Tapahtumajärjestäjän opas 2014, 12–25.)

4.3 Tapahtuman toteutus

Itse tapahtumaan kuluu pieni osa sen suunnittelemiseen käytetystä ajasta (Iiskola-Kesonen 2004, 11). Varsinkin tapahtuman toteutusvaiheessa tulisi olla vastuuhenkilöt joka tehtävälle (Kauhanen, Juurakko & Kauhanen 2002, 48). Jos kaikilla tapahtuman työntekijöillä ei ole tiedossa kunkin vastuualueen yhteyshenkilöä, joutuu projektipäällikkö selvittämään ongelmia omien vastuualueidensa lisäksi. Tapahtuman aikana projektipäällikkö kannustaa työntekijöitä ja valvoo tapahtuman etenemistä. Projektipäällikön tulee pysyä rauhallisena ja näyttää olevansa tilanteen tasalla kaikesta, myös ongelmatilanteissa. (Iiskola-Kesonen 2004, 11.)

Projektipäällikkö varmistaa, että tapahtuman aikana ammattilainen hoitaa sähköön ja esitystekniikkaan eli valaistus- ja äänentoistolaitteisiin liittyvät turvallisuusasiat. Jos tapahtumapaikalla myydään elintarvikkeita, pitää siellä olla myös joko kiinteä vesipiste tai vesisäiliö. Anniskelualue tulee olla eristetty muusta yleisöstä ja tapahtumalle tulee suunnitella siisteys- ja jätehuoltosuunnitelma, jossa painotetaan jätteiden synnyn ehkäisyä. Löytötavaroiden säilyttämiseen on myös omat sääntönsä. (Tapahtumajärjestäjän opas 2014, 30–33.)

Tarvittavan ensiavun taso riippuu tapahtuman koosta ja luonteesta. Pienessä tapahtumassa riittää, että ensiapuvälineet on saatavilla, kun taas suurissa tapahtumissa turvallisuuspäällikkö toimii yhteistyössä pelastus- ja ensihoitoviranomaisten kanssa ja pitää huolen, että viranomaisilla on omissa ryhmissään osaavat johtajat ja heidän koulutustasonsa ja varusteensa ovat asianomaiset ja he toimivat asetetuissa tehtävissään. He erottuvat selkeästi yleisöstä ja ensiapupiste on myös selkeästi merkitty. Potilaiden yksityisyyden suoja tulee huomioida ja toimenpiteet dokumentoidaan. Muiden järjestysmiesten ja tapahtuman tekijöiden kanssa sovitaan yhteiset pelisäännöt ennen tapahtumaa, jotta yhteistyö sujuu mutkattomasti. (Tapahtumajärjestäjän opas 2014, 33–34.)

Esteettömyys tapahtumaan tullessa, sen aikana ja poistuessa on tärkeää, jotta kaikki voivat tasavertaisesti osallistua tapahtumaan. Opasteita tulee olla riittävästi ohjaamaan yleisöä tapahtumapaikalle ja tapahtuman sisäisen opastuksen tulee olla toimiva. Jos tapahtumaa varten tarvitaan liikenteenohjausta, liikenteenjärjestelysuunnitelma tehdään kaksi kuukautta ennen tapahtumaa. Kansainvälisessä tapahtumassa liputusta varten käytetään kansainvälistä liputuskäytäntöä. (Tapahtumanjärjestäjän opas 2014, 34–35.)

Vastuuvakuutus kattaa vahingot henkilölle tai omaisuudelle tapahtuman aikana ja vakuutusyhtiö auttaa selvittämään tapahtumanjärjestäjän vastuut ongelmatilanteissa. Pakollinen tapaturmavakuutus kattaa palkallisten työntekijöiden tapaturmat tapahtuman aikana, mutta vapaaehtoisia voi pyytää töihin omalla vastuulla. (Tapahtumajärjestäjän opas 2014, 37.)

Tapahtuman jälkeen on vielä suuri työ edessä tapahtumapaikan siivouksessa, rakenteiden purkamisessa ja vuokra- ja lainavälineiden palauttamisessa. Asiakaspalaute ja sosiaalisen median jälkimarkkinointi on tärkeää tapahtuman kehittämiseksi varsinkin, jos tapahtuma on tai siitä suunnitellaan vuosittaista. Kiitosten osoittaminen kaikille sidosryhmille, yhteistyökumppaneille ja vapaaehtoisille tuo heille arvostusta panostuksestaan ja budjetin salliessa kiitosjuhlan järjestäminen tuo osallistujille lisäarvoa. (Tapahtumajärjestäjän opas 2014, 39.)

Perheleirin suunnitteluun kului myös huomattavasti enemmän aikaa kuin itse leiriviikonloppuun. Vastuutehtävät jaettiin ennen leiriä ja esteettömyyttä toteutettiin yhteisillä kyydeillä ja yhdistyksen omat opasteet helpottivat perille pääsyä. Leiriläisiä kehoitettiin hankkimaan omat tapaturmavakuutukset, koska yhdistyksellä ei ole omaa vakuutusta leirille. Leiriläiset hoitivat omien mökkien siistimisen ennen lähtöä leiriltä ja leirin järjestäjät tarkistivat ne ja siistivät muut tilat ja leirialueen ennen lähtöä.

4.4 Vapaaehtoisuus tapahtumissa

Ilman vapaaehtoisia monet suuret urheilutapahtumat jäisivät järjestämättä, koska tapahtuman kulut olisivat liian suuret, jos kaikki tapahtuman työntekijät olisivat palkallisia. Vapaaehtoisten ilmoittauduttua tapahtumaan mukaan heitä tulee rohkaista erilaisiin tehtäviin ja ottamaan lisävastuuta (Iiskola-Kesonen 2004, 40). Vapaaehtoisten työtehtävät tulisi jakaa kokemuksen ja osaamisen mukaan eikä pelkästään hetkellisen halun ja mielenkiinnon perusteella (Kauhanen, Juurakko & Kauhanen 2002, 31). Työtehtäviin perehdyttäminen lisää vapaaehtoisen tietoisuutta tapahtumasta ja toiminnan tavoitteista ja tuo itsevarmuutta vapaaehtoiselle hänen tehtävässään. Työilmapiiri vaikuttaa myös vapaaehtoisen motivaatioon. (Iiskola-Kesonen 2004, 40–41.) Lahden MM-kisoissa 2001 tehdyn kyselytutkimuksen mukaan vapaaehtoiseksi ilmoittautumisen syiksi ilmoitettiin kaverit, perinteet, hyvän harrastuksen saaminen ja nuorten urheilijoiden kehittyminen. Kyselystä selvisi myös, että vapaaehtoiset aikovat osallistua uudestaan ja heitä motivoi heidän mielipiteidensä kysely. (Haapoja 2004, Iiskola-Kesosen 2004, 44–45 mukaan.) Vapaaehtoisten johtaminen voi olla kuitenkin vaikeampaa kuin työntekijöiden, koska vapaaehtoisten motivaatio vaikuttaa vapaaehtoistehtävän suoritukseen, kun taas työpaikalla työntekijää motivoivat lait, määräykset ja palkka (Loimu 2005, 128–129). Vapaaehtoisten motivointi ja perehdyttäminen ovat siis hyvin tärkeitä onnistuneen tapahtuman järjestämisessä.

Perheleiri järjestettiin vapaaehtoisvoimin, kuten koko yhdistyksen toiminta myös perustuu vapaaehtoistoimintaan. Yhdistyksen hallituksessa voi olla joka vuosi uusia jäseniä, joten motivointi ja perehdyttäminen jatkuvat joka vuosi. Perheleirin tulee olla myös hauskaa vapaaehtoisille, koska ilman heitä leiriä ei järjestettäisi.

Perheleirin, kuten minkä tahansa muun leirin, tarkoitus on tuoda yhteen ihmisiä, joilla on jokin yhdistävä tekijä. Leirillä kokoonnutaan yhteen ja siellä vallitsee positiivinen ja sosiaalinen ilmapiiri ilman ulkopuolisia häiriötekijöitä. Leirin teemaan liittyen on aikaa keskittyä tähän kaikkia yhdistävään tekijään ja ohjatun toiminnan lisäksi on vapaa-aikaa muuhun leiritoimintaan. Leirit ovat edullisia järjestää ja leiripaikkoja on useita ympäri maata. Leiritoiminnasta on helppo tehdä jokavuotinen perinne. (Ketola 2002, 20.) Perheleiri tuo yhteyttä perheeseen yhteisen ajanvieton myötä ja toisten vanhempien kautta saa vertaistukea arjen jaksamiseen (Ketola 2002, 37).

Leiri tarjoaa luonnonläheisyyttä ja mahdollisuutta oppia selviytymään luonnossa. Leiri mahdollistaa moneen erilaiseen toimintaan tutustumisen ja tuo uusia kokemuksia ja omatoimisuutta käytännön oppimisen kautta. Leirillä kasvetaan yhdessä ja itsenäistytään, koska esimerkiksi nuorten leirillä huolehditaan itsestä ilman vanhempia. Kaikilla ei ole kesämökkiä, joka mahdollistaa luonnonläheisyyden ja arjesta irtoutumisen. Siitä syystä leireilystä nauttivat lapset ja vanhemmat. (Ketola 2002, 48–51.)

5.1 Aikaisempien vuosien leiripalaute

Palautteen tarkoitus on henkilön tai toiminnan kehitys. Positiivinen palaute motivoi paremmin kuin negatiivinen palaute, joten rakentava kritiikki tai korjaava palaute auttaa paremmin toiminnan muutokseen huomioimalla kehitettävät kuin myös onnistuneet asiat. Palautteen, niin positiivisen kuin negatiivisen, antaminen ei kuitenkaan ole helppoa. Tähän vaikuttaa pelko toisen tunteiden loukkaamisesta tai väärinkäsityksestä. Ihmisen kulttuurista vaikuttaa myös tunteiden ilmaisuun. Huonon palautteen voi kääntää hyväksi palautteeksi. Sitä kautta kehittyminen parempaan voi alkaa. (Rasila & Pitkonen 2009, 5–10.) Palaute auttaa pitämään todellisuudentajun omassa tai järjestämässään toiminnassa. Se auttaa pitämään toiminnan suunnan oikeana ja sen kautta opitaan ja kehitytään. Palaute auttaa keskittymään asiakkaan tarpeisiin ja sen avulla tehdään tarvittavia muutoksia ja päästään haluttuihin tuloksiin. (Ranne 2006, 22–27.)

Palautteen prosessoiminen on jaettu neljään vaiheeseen: palautteen hankinta ja anto, palautteen vastaanotto, palautteen käsittely ja toiminnan korjaus ja vahvistaminen. Mitä runsaammin ja monipuolisemmin palautetta saadaan, sitä realistisempi kokonaiskäsitys saadaan. Muuten palauteprosessi jää puutteelliseksi. Siihen vaikuttaa myös huono kyky ottaa palautetta vastaan, jos uskotaan, että palaute on turhaa tai oletetaan, että toiminnassa ei ole tarvetta parannuksille. Palaute käsitellään parhaaksi katsotulla tavalla keskittyen mahdollisiin lyhyt- ja pitkäaikaisiin muutoksiin. Tulokset joko vahvistavat toimintaa tai viestivät tarpeesta toiminnan tarkistamiseen. Palauteprosessi on jatkuva ja seuraavan palauteprosessin aikana haetaan vahvistusta aiemmasta palautteesta tehdyille toiminnan muutoksille. (Ranne 2006, 28–33.) Vilkan & Airaksisen (2003, 64) mukaan aineiston laatu on aineiston määrää tärkeämpää. Aineiston tulee olla monipuolista ja sen tulee vastata opinnäytetyön tavoitteita ja kohderyhmän tarpeita. (Vilkka & Airaksinen 2003, 64.)

Vuoden 2012 leiri oli ensimmäinen yhdistyksen järjestämä perheleiri ja palaute oli suurimmaksi osaksi positiivista. Itse osallistuin leirille vain yhdistyksen jäsenenä. Palautteessa oli mainittu muun muassa paikan viihtyvyys, ajankohdan sopivuus ja hyvät ilmat. Ruoka oli ollut maistuvaa ja leirin hinta-laatu-suhdetta oli pidetty erittäin hyvänä. Leiri maksoi vuonna 2012 vain 10€ per perhe. Ohjelmaa oli sopivasti ja erityisesti grillaaminen, melominen ja lautapelit oli mainittu. Kaikki tulisivat uudestaan leirille seuraavana kesänä ja kaksi kolmasosaa vastaajista toivoi koko viikonlopun kestävästä leiristä.

Vuoden 2013 leiriä olin mukana järjestämässä yhdistyksen uutena puheenjohtajana. Vuoden 2013 leiri järjestettiin edellisvuoden tapaan ilman sen suurempia muutoksia. Kaikkien palautteiden mukaan leiri koettiin kivana kokemuksena ja leiripaikka, ruoka, seura ja sää saivat kehuja. Ensimmäistä kertaa leirille osallistuneet eivät tienneet mitä odottaa, mutta olivat positiivisesti yllättyneitä tarjolla olevista leluista, peleistä ja leiritoinnasta. Leiri oli hyvin järjestetty, mutta leiriläiset toivoivat myös osallistumista tekemiseen leirillä. Syiksi mainittiin lasten oppiminen yhdessä tekemiseen ja pienempi työtaakka järjestäjille. Ainoana negatiivisen palautteenä voisi listata maininnan isojen sisätilojen puutteista huonon sään yllättäessä, mutta toistaiseksi säät ovat suosineet leiriläisiä molempina

vuosina. Hinta-laatu-suhde koettiin edelleen hyvänä, vaikka leirimaksu tuplaantui edelliseen vuoteen verrattuna. Leirin jälkeen hallituksen kesken oli myös mietitty ohjelman ja toiminnan tarvetta lapsille ikäjakautuma huomioiden.

Edellisten vuosien leiripalautteesta huomaa tarpeen tekemiselle ja samalla halutaan auttaa järjestäjiä. Hallitus oli myös maininnut ohjelman tarpeen lasten iän mukaan. Leiripaikkaan kuitenkin oltiin tyytyväisiä ja saman kokon tarjoama ruoka oli maistunut molempina vuosina.

5.2 Perheleiri 2014-ilmoittautuminen ja leiriodotukset

Leirille on aikaisempina vuosina voinut ilmoittautua myös yhdistyksen ulkopuoliset yksinhuoltajat korkeammalla osallistumismaksulla, mutta koska leiri on ollut hyvin suosittu ja yhdistyksen jäsenistä löytyy tarpeeksi leiriläisiä, päätettiin tänä vuonna rajata ilmoittautuminen vain yhdistyksen jäsenille. Leiristä tiedotettiin huhtikuun jäsenkirjeessä ja toukokuun lopussa lähetettiin jäsenille ilmoittautumisviesti sähköpostilla uuden leirimainoksen kera. Yhdistyksen Facebook-sivuilla mainittiin myös leiri-ilmoittautumisesta. Facebook-sivujen seuraajat eivät kaikki ole jäseniä, mutta tiedottaminen leiristä Facebookissa antoi heille myös mahdollisuuden osallistua leiriin liittymällä jäseneksi ensin.

Käytin Kyselynettiä ilmoittautumiseen ja kyselyyn. Ilmoittautumislomake lähetettiin kesäkuun alussa ja ilmoittautumisajan umpeutuessa jäi kuukausi aikaa suunnitella leiriohjelma osallistujien määrän ja heidän lastensa iän mukaan. Perheleirille ilmoittautui yhteensä 34 leiriläistä, joista loppujen lopuksi neljä jäi tulematta leirille erinäisistä syistä. Ilmoittautumisen yhteydessä kysyimme osallistujien määrän ja lasten iät, erityisruokavaliot ja kyydin tarpeen leiripaikalle. Ilmoittautumisajan päätyttyä majoitus jaettiin perhekokojen, yhteismajoituspyyntöjen ja sen mukaan, ketkä tuntevat jo toisensa. Kyyditykset selvitettiin sen mukaan, kenen autossa oli ylimääräistä tilaa eikä kenenkään tarvinnut tulla leirille linja-autolla.

Vanhemmille ilmoitettiin heti ilmoittautumisen yhteydessä, että jokainen vanhempi on vastuussa omista lapsistaan ja heitä kehoitettiin hankkimaan oma tapaturmavakuutus vahinkojen varalle. Leirin turvallisuussuunnitelmaan liittyen valitsimme

yhden hallituksen jäsenen ajajaksi sairaalaan menoa varten tapaturman sattuessa, koska lähin sairaala oli Lahdessa. Jokainen hallituksen jäsen toi kodistaan löytyvät ensiapu-tarvikkeet mukanaan leirille.

Perheleiri 2014-ilmoittautumisen yhteydessä yksinhuoltajavanhemmilta kysyttiin syitä leirille osallistumiseen ja odotuksia leiriltä. Kyselyyn vastasi 15 vanhempaa, joista kuusi oli myös hallituksen jäsentä, jotka osallistuivat myös leirijärjestelyihin. 60 % vastanneista eli yhdeksän vanhempaa lapsineen olivat osallistuneet yhdistyksen leirille aikaisempina vuosina. Kuusi vanhempaa lapsineen olivat tulossa leirille ensimmäistä kertaa.

Suurin syy perheleirille osallistumiseen oli vertaistuki ja se mainittiin 66 %:ssa vastauksista. Toiseksi suurempina syinä (26 %) oli arjesta irroittautuminen ja yhteinen aika lasten ja muiden perheiden kanssa. 20 % vastanneista ilmoitti osallistuvansa edellisvuosien leirien takia. Muiksi syiksi ilmoitettiin virkistäytyminen ja seura aikuisille ja lapsille. Myös yhteisöllisyys, kokemuksellisuus ja uudet ystävät mainittiin osallistumissyissä. Leiripaikka mainittiin hienona paikkana ja luonnon läheisyys houkutteli leirille. Lapsille leirille tulon syiksi mainittiin muiden erolasten seura ja ohjelmaa lapsille. Budjettiin sopiva hinta mainittiin myös hyvänä syynä leirille osallistumiseen.

Leiriodotuksiin kuului arjesta irroittautuminen, perusoleminen ja hauskanpito, mutta suurimmaksi odotukseksi 40 % vastaajista mainitsi yhdessäolon. 33 % kaipasi keskusteluseuraa muista yksinhuoltajista ja yhtä moni toivoi myös hyvää säätä leirille. Kolmas osa vastaajista toivoi ”rentoa menoa” leirillä ja kaksi heistä toivoi aikataulutonta leiriä, mutta lasten järjestettyä ohjelmaa toivoi kuitenkin yksi vastaajista. Lapsille toivottiin myös seuraa ja elämyksiä, varsinkin kun yhdelle vastaajalle lapsineen tämä oli heidän ensimmäinen leirikokemuksensa. Leirille toivottiin yhtä paljon osallistujia kuin edellisenä vuonna, mukavaa tekemistä yhdessä kuten esimerkiksi uimista ja melomista. Eheytymistä toivottiin myös vertaistuen kautta.

5.3 Perheleirin suunnittelu

Perheleirin suunnitteluvaiheessa käytin avukseni Lahti Regionin Tapahtumajärjestäjän opasta ja sen Tapahtumajärjestäjän vinkkilistaa, joka löytyy Tapahtumajärjestäjän oppaan lopusta. Siihen on koottu tärkeimmät asiat, jotka tulee muistaa tapahtumaa suunnitellessa. Lahti Regionin mukaan Tapahtumajärjestäjän opas on erityisesti suunnattu ulkoilmatapahtuman järjestämiseen Lahden kaupungin omistamilla alueilla (Lahti Region 2015). Halusin kuitenkin vertailla opasta leirin järjestämiseen, koska leirialue on Lahden kaupungin omistama ja perheleiri on tavallaan myös ulkoilmatapahtuma.

Perheleirin suunnittelu projektina tuo suunnitelmallisuutta leirijärjestelyihin ja sitouttaa muita osallistujia paremmin ja vaikka se myös vaatii paljon töitä, antaa se myös paljon järjestäjille ja leiriläisille onnistuttuaan (Ketola 2002, 52). Leirin suuruus vaikuttaa myös sen suunnitteluajan tarpeeseen. Mitä suurempi leiri, sitä aikaisemmin sen suunnittelu tulee aloittaa. Hyvä ja huolellinen suunnittelu takaa hyvän leirikokemuksen kaikille. Huonosti suunniteltu leiri voi huonontaa leirin ilmapiiriä. Leirin budjetin koko vaikuttaa leirin kestoon, paikkaan ja ohjelmaan. Leiriläiset voi myös ottaa mukaan suunnitteluun ja samalla se luo odotuksia ja yhteishenkeä etukäteen. (Ketola 2002, 61–63.)

Perheleirin 2014 järjesti Lahden seudun Yhden Vanhemman Perheet ry:n hallitus vapaaehtoisvoimin. Koska leirin järjestäminen oli osa opinnäytetyötäni, otin vastuulleni leiriohjelman ja uuden leirimainoksen suunnittelun, ilmoittautumisen ja kyselyn Kyselynetin kautta sekä palautekyselyn leirin jälkeen. Leirin työnjako päätettiin toukokuun hallituksen kokouksessa ja grillaus-, sauna-, ruoka-, ohjelma-, lastenhoito- ja turinavastuut jaettiin kaikkien kesken ja kaikkia oli ohjeistettu pyytämään apua tarvittaessa. Työtehtävät tulee miettiä tarkkaan etukäteen ja valita oikea henkilö jokaiseen tehtävään. Vapaaehtoisten taidot, aiemmat kokemukset ja osaamiset tulee ottaa huomioon, koska vapaaehtoisen halu ja mielenkiinto tehtävään saattaa olla hetkellistä (Kauhanen, Juurakko & Kauhanen 2002, 31).

Hallituksen jäsenet menivät leirille jo edellisenä iltana ennen leiriläisten saapumista, jotta saimme myös nauttia leirialueesta rauhassa ennen muiden leiriläisten tuloa. Hallituksen jäsenet pääsivät näin viettämään laatu-aikaa yhdessä,

koska yleensä turinoissa ja kokouksissa ei siihen ole välttämättä aikaa. Pidimme myös leirineuvoston ja kävimme läpi viikonlopun leiriohjelman, tehtävät ja käytännön asiat leirialueella. Järjestimme leirin kuitenkin yhteisvoimin, joten olimme periaatteessa töissä koko viikonlopun.

Perheleirin tavoitteena ei ole tuotto vaan yhdistyksen periaatteena on mahdollistaa halpa perheleiri jäsenille. Yhdistys haluaisi tehdä leiristä kolmipäiväisen, mutta se ei onnistu ilman kaupungin avustusta tai leirihintojen nostoa. Pyysimme tuotelahjoituksia muutamilta yrityksiltä ja saimme Fazerilta lahjoituksena karkkia ja Paavolan Citymarket lahjoitti virvoitusjuomia.

Perheleiri 2014 järjestettiin elokuun ensimmäisenä viikonloppuna. Järjestämäni perheleiri oli yhdistyksen kolmas ja leirin ajankohta on ollut aina sama. Jäsenille kerrottiin leirin ajankohdasta jäsenkirjeessä huhtikuun loppupuolella ja ilmoittautumisviesti lisäinfolla lähetettiin jäsenille kesäkuun alussa (LIITE 3 & 4). Ilmoittautumisviestiin liitettiin uusi leirimainos. Noin kaksi viikkoa ennen leiriä lähetin osallistujille sähköpostilla leiri-infon, jossa oli lista mukaan otettavista tavaroista ja ohjeet leirille saapumisesta (LIITE 5).

Isorannan leirialue oli varattu jo helmikuussa Nuorisopalveluiden kautta ja ruokahuoltoa varten osallistujamäärä oli ilmoitettava viimeistään kaksi viikkoa ennen leiriä. Ruokahuoltolomake toimii samalla leirin perustietolomakkena ja sopimuksena, johon liitetään laskutiedot (LIITE 6). Isorannan leirialueella olevissa mökeissä on sähköt ja vaihteleva vaatimaton varustus. Useimmista mökeistä löytyy jääkaappi ja vedenkeitin. Vettä saa hanasta ruokailuteltan lähistöltä ja leirialueelta löytyy kaksi ulkokuuressa ja sisä vessat ja varasto leirialueen sisääntuloa paikan vieressä.

Leirialueen siivouksesta vastaa Lahden Nuorisopalvelut, mutta mökit, saunat ja WC:t tuli jättää samaan kuntoon kuin leirille tullessa. Leiriläisille kerrottiin leirin alussa, missä WC:t ja jätehuolto sijaitsevat ja jokainen siistii oman mökkinsä ennen leiriltä lähtöä. Kaikkien leiriläisten lähdettyä sunnuntaina leirialueelta kävin mökit läpi ennen lähtöä leiriltä ja lukitsin kaikki ovet.

Leirisuunnittelu on hyvin samanlaista kuin muiden tapahtumien suunnittelu. Suunnittelu aloitetaan hyvissä ajoin, ja leirin paikkaan ja aikaan vaikuttavat myös

muut kilpailevat leirit. Talous ja tiedotus vaikuttavat leirin onnistumiseen samalla lailla kuin suur tapahtumissa. Vastuut jaetaan osa-alueisiin, ja turvallisuus on tärkeää myös leirillä. Huoltoasiat vaikuttavat leirin sujuvuuteen ja palaute vaikuttaa seuraavaan leiriin. Ruoka ja ohjelma taas vaikuttavat leirillä viihtyvyyteen.

5.4 Leiriohjelman suunnittelu

Berridgen tutkimuksessa (2012, 14) teeman vaikutuksesta vieraiden viihtyvyyteen todetaan, että tapahtumassa tulee olla vau-tekijä, joka tekee tapahtumasta hauskan ja yhteisöllisen. Tapahtuman tulee myös olla sivistynyt ja tuoda vieraille nautintoa ja iloa. Nämä ratkaisevat tekijät elämyksessä auttavat muokkaamaan tapahtumamallia. (Berridge 2012, 14.) Jokainen kokee elämyksiä erilailla, ja koska leirille tulee eri-ikäisiä osallistujia, on ohjelman oltava monimuotoista ja sopivaa kaiken ikäisille. Ivanovicin, Galicicin ja Mikinacin (2010, 926) artikkelissa tapahtuman järjestämisestä kerrotaan, kuinka tapahtuman järjestäjän tulee sitoutua tuottavasti suunnitteluprosessiin ja pitää mielessä seuraavat keskeiset asiat: valvoa ja arvioida edistymistä, koordinoita päätöksiä kaikista osa-alueista, jotta tavoite edistyy, ja kommunikoida, inspiroida ja motivoida muita vastuuhenkilöitä (Ivanovic, Galicic & Mikinac 2010, 926).

Leiriohjelma pitää suunnitella etukäteen ennen leiriä ja jokaisella toiminnalla tulee olla omat vastuuhenkilöt, koska leirillä on muutenkin paljon kaikkea muuta tekemistä, ettei ohjelman suunnitteluun ole enää aikaa paikan päällä (Ketola 2002, 59). Ketola (2002) mainitsee Leirituuli-kirjassaan teknologian vaikutuksen nuorisoon jo vuonna 2002, joten se on moninkertaistunut nykyaikaan mennessä älypuhelimien myötä. Jos leirillä ei ole yhteistä teemaa, kuten urheilulaji tai tietyn alan harrastaminen, voi yhteisen mielenkiintoisen ohjelman järjestäminen olla hankalaa. Samanikäisille lapsille on hyvä keksiä tekemistä, joka ryhmäyttää heidät ja sen kautta alkaa ystävyys. Leiriohjelman voi myös suunnitella tarinan ympärille, joka liittyy leiripaikkaan tai sen teemaan. Tarina auttaa tuomaan mielikuvituksen mukaan leiritoimintaan. (Ketola 2002, 286–289.)

Leirillä tulisi olla sopivassa määrin toimintaa ja lepoa. Riittävän haastava ohjelma tuo tyytyväisyyttä ja ehkäisee tylsistymistä. Leiri on täynnä elämyksiä, jotka jokainen kokee omalla laillaan. Uudet kokemukset ja seikkailut luonnossa ovat

ohjelmaa sinänsä ja helppo järjestää. Tunto-, kuulo- ja hajuaisteja voi myös yhdistää leiriohjelmaan. Aistit edesauttavat elämysten ja muistojen kehittämistä. Osallistuminen leirin perusjärjestelyihin leirin aikana voi olla myös sopivaa ja haluttua osallistavaa ohjelmaa joillekin leiriläisille. (Ketola 2002, 290–291, 295, 297.) Jotkut haluavat vain nauttia olostaan, kun taas jotkut haluavat auttaa ja olla hyödyksi ja rentoutuvat sillä tavoin.

Leikit sopivat kaikenikäisille lapsista aikuisiin. Yhteisen ohjelman lisäksi voi kehittää vapaaehtoisia ohjelmia, vaikka ne teettävätkin enemmän töitä leirin järjestäjille. Jos leirille osallistuu paljon eri-ikäisiä lapsia, tulisi erilaista ohjelmaa olla enemmän, jotta kaikille löytyy jotain sopivaa. Varaohjelmia kannattaa myös suunnitella huonon sään ja muiden odottamattomien muutosten varalle. Pelejä ja muita leikkikaluja ja varusteita voi varata myös vapaaehtoisiin ja omatoimisiin leikkeihin. (Ketola 2002, 298, 300, 307.)

Yhteishengen saavuttamiseksi leiri tarvitsee yhteisen aikataulun. Ruokailujen ja ohjelman avulla mahdollistetaan yhteinen ajanvietto leiriläisten kesken. Aamuhätykset, aamujumppa ja lipunnosto ja -lasku tuovat yhteiset rutiinit varsinkin pidempiin leireihin. Iltapala ja iltaohjelma nuotion äärellä tuovat rauhoittavan hetken leiripäivään ja leiriläisillä on mahdollisuus keskustella keskenään päivän tapahtumista ja kokea yhteenkuuluvuutta. (Ketola 2002, 302–306.)

Perheleirillä ei ole aikaisempina vuosina ollut muuta ohjelmaa perusleiriohjelmien kuten esimerkiksi uimisen, saunomisen ja grillaamisen lisäksi. Leirillä on aikaa suunnitelluille ohjelmanumeroille, mutta on tärkeää löytää oikea tasapaino tekemiselle ja vain olemiselle. Aikaisempien leirien palaute on myös tärkeää ottaa huomioon.

Leirin alkuun suunnittelin tutustumisleikin, jonka tarkoitus oli rentouttaa tunnelmaa ja kaikki pääsivät esittelemään itsensä ja lapsensa. Leiriläiset kävelivät ympäriinsä pienellä alueella ja musiikin loppuessa he juttelivat läheisimmän aikuisen ja lasten kanssa antamistani aiheista, jotka olivat itsensä esittely, viimeisin syntymäpäivä, isovanhempi ja paras asia kesässä. Leikin tarkoitus oli, että jään rikkomisen jälkeen

leiriläisten oli helpompi mennä juttelemaan toistensa kanssa, jos he eivät ole aikaisemmin tavanneet.

Lapsille suunnittelin aarteenmetsästyksen, jotta aikuisille jäi kahvitteluhetki yhdistyksen kuukausittaisten turinoiden tapaan. Lapset oli tarkoitus jakaa ryhmiin, joissa isommat katsovat pienempien perään ja pari hallituksen jäsentä osallistui auttamalla lapsia aarteenetsinnässä. Rantasen (2014, 32) mukaan yksinhuoltaja-äitien ei ole helppoa luovuttaa lapsiaan muiden hoitoon, koska he ovat niin sidoksissa heihin. Olin tavannut suurimman osan yhdistyksen jäsenistä ja heidän lapsistaan aikaisemmin, joten en uskonut meillä olevan vaikeuksia tämän suhteen. Tarpeen tullen lasten äidit pystyivät osallistumaan aarteenmetsästykseen, jos lapset eivät halunneet muuten tulla mukaan. Tein lapsille omat kartat leirialueesta ja aarteenmetsästyksen palkintoina olivat Fazerin lahjoittamat karkit ja yhdistykselle aikaisemmin lahjoitetut jääkiekkotarrat ja itsekiinnitettävät tatuointikuvat (LIITE 7).

Toiselle leiripäivälle suunnittelin järjestäväni jotain yhteistä ohjelmaa perheille, mutta koska leiritoiveissa oli mainittu monesti rento oleminen ilman aikataulua, päätin jättää sunnuntain ilman mitään järjestettyä ohjelmaa. Muuten ohjelma oli vapaamuotoista ja sisälsi syömistä, grillausta, saunomista ja uintia.

6 LEIRIVIikonlopun kuvaus

Hallituksen jäsenet saapuivat leirille perjantain aikana valmistautumaan leiriin. Lauantaiaamuna vein opastekyltit paikoilleen ja laitoin ruokailuteltan seinälle leiriaikataulun ruokailujen ja muun ohjelman suhteen ennen leiriläisten saapumista. Leiriläisten saapuessa heidät opastettiin omiin mökkeihinsä. Suurin osa leiriläisistä saapui lounaaseen mennessä ja syömisen jälkeen leiriläisille kerrottiin ilmoitusluontaiset asiat leiriin liittyen ja aloitin leiriohjelman tutustumisleikillä. Tutustumisleikin jälkeen leiriläiset asettuivat rantaan viettämään aikaa lastensa ja muiden leiriläisten kanssa. Rannalla oli mahdollisuus uintiin, soutamiseen ja hiekkaleikkeihin. Ruokailuteltasta löytyi myös muita pelejä ja tarvikkeita oma-toimiseen ohjelmaan koko leirin ajan.

Seuraavaksi oli aarteenmetsästyksen vuoro. Juuri ennen aarteenmetsästystä olin vienyt aarteet viiteen ennalta suunniteltuun paikkaan, jotka oli merkitty karttoihin edellisenä iltana. Osa lapsista meni keskenään reitin läpi ja osa lapsista tuli minun ja toisen hallituksen jäsenen kanssa pienissä ryhmissä. Isommat lapset löysivät aarteet nopeammin ja pienempien kanssa meni pidempään. Tällä välin aikuisilla oli aikaa keskusteluun kuitenkin keskenään turinoiden merkeissä. Päivällisen jälkeen lämmitettiin saunat ja myöhemmin paistettiin makkaraa ja lettuja nuotiolla.

Sunnuntaiaamuna aamupala oli kello kahdeksasta eteenpäin tarjolla ruokailuteltassa ja sen jälkeen oli rentoa yhdessäoloa rannalla ilman suunniteltua ohjelmaa. Aamupäivän aikana ja lounaan jälkeen leiriläiset pakkasivat omat tavaransa ja siistivät mökkinsä ja lähtivät omien aikataulujensa mukaan lounaan jälkeen iltapäivällä. Lapsille tarjoiltiin välipalapatukat aikuisten iltapäiväkahvien lomassa ja samalla pyysin vanhempia täyttämään palautelomakkeet ja lapsia piirtämään kuvan lempihetkistä leirillä. Muiden leiriläisten lähdettyä siistin leirialueen ja lukitsin mökit ennen kotiinlähtöä.

Leiriviikonlopun aikana latasin yhdistyksen Facebook-sivuille kuvan auringonlaskusta perjantai-iltana, opastekyltistä lauantaiaamuna ja aarteenmetsästyksen suklaa-aarteista (LIITE 8, 9 & 10). Kuvien tarkoitus oli nostaa leiriläisten odotuksia ennen leiriä ja heidän saapuessa ja houkutella muita leirille seuraavana kesänä. Samalla mainostettiin myös lahjoituksia antaneita yrityksiä

6.1 Palaute ja sen analysointi perheleirin jälkeen

Pyysin palautetta kolmella osallistavalla tavalla: valokuvina, piirroksina ja kyselylomakkeella. Leirin alussa pyysin vanhempia ottamaan kuvia leiriltä ja lähettämään kuvia lempihetkistään minulle leirin jälkeen. Laitoin leiriläisille sähköpostiviestillä muistutuksen valokuvista ja piirroksista heti leirin jälkeen, mutta sitä kautta en saanut vastauksia. Sain valokuvia kuitenkin hallituksen jäseniltä kysyttyäni niitä heiltä uudestaan. Valokuvapalaute kuvasi auringonlaskua, leirialueen luontoa, rannassa leikkimistä ja soutamista (LIITE 11, 12, 13 & 14), eli kaikkea mitä toivoimme ja halusimme tarjota jäsenillemme leirillä.

Leirin loppupuolella pyysin lapsia piirtämään kuvia leirin parhaasta hetkestä. Leirillä sain kaksi piirustusta ja kaksi sain myöhemmin hallituksen jäsenen lapselta. Leirillä saaduista kuvista toinen kuvasi uimista ja toisesta kuvasta tulikin lopuksi vain teksti ”makkaran paisto!”, joka kuvasi hänen lempihetkeään leirillä (LIITE 15 & 16). Jälkeenpäin saaduissa piirustuksissa kuvattiin lempi-hetkiksi leirille menoa autolla, mökkimajoitusta ja aartenmetsästystä (LIITE 17 & 18).

Leirin lopussa pyysin vanhemmilta palautteet leiriltä kirjallisena kyselynä (LIITE 19). Palautekyselyssä kysyin, onko leiriläinen hallituksen jäsen ja ovatko he osallistuneet leirille aikaisemmin. Aikaisemmin osallistuneita pyydettiin arvioimaan oliko leiri parempi kuin aikaisemmat leirit. Kysyin myös vastasiko leiri odotuksia, kokivatko he saaneensa vertaistukea ja miten ja missä tilanteessa. Heiltä kysyttiin mielipiteitä leiriohjelmista ja tarjonnan riittävydestä kuin myös leirijärjestelyistä. Kysyin lisäksi muuta palautetta.

Yksi vanhempi lapsineen oli leirillä vain lauantapäivän ja hänelle lähetin palautekyselyn sähköpostilla leirin jälkeen, mutta siihen en koskaan saanut vastausta. Palautteen kysyminen heti leirin päätteeksi oli parempi vaihtoehto, koska kaikki oli vielä tuoreessa muistissa. Sähköpostikyselyyn vastaaminen voi unohtua tai viivästyä, jos sitä ei heti tee.

Palautekyselyssä vastattiin avoimiin kysymyksiin, joten tuloksia ei saa numero-muodossa. Avoimiin kysymyksiin on helpompi vastata ja listata kaikki mieleen tulevat vastaukset. Avoimien kysymysten kautta saa paljon aineistoa, jota voi

käyttää hyväksi seuraavan leirin järjestämisessä tai se vahvistaa jo hyviä olemassa olevia käytäntöjä

Palautekyselyyn vastasi 11 aikuista, joista kolme oli leirillä ensimmäistä kertaa. Vastaajista neljä oli hallituksen jäseniä, jotka ovat osallistuneet leirille aikaisempina vuosina kerran tai useammin. Aikaisemmille leirille osallistuneista kaikki vastasivat leirin olleen yhtä hyvä tai parempi kuin edellisinä vuosina.

Viime kesänä olimme leirillä ensimmäistä kertaa, joten kaikki oli uutta. Muuten tuntuu aika samanlaiselta kokemukselta.

(Leiriläinen G)

Kolme vastaajista piti aarteidenmetsästystä parantavana tekijänä:

Parempi, aarteidenmetsästys ja ruoka parempaa tänä vuonna.

(Leiriläinen B)

Yhtä kiva kuin viimeksi, aarteidenetsintä oli kiva ekstra.

(Leiriläinen H)

Parempi. Aarteiden etsintä oli kiva!

(Leiriläinen F)

Leiriläisiltä kysyttiin, että vastatsiko leiri odotuksia. Kaikki vastaajat, paitsi kaksi uutta leiriläistä, olivat sitä mieltä, että leiri vastasi heidän odotuksiaan.

Vastasi odotuksia, vaikka hallitustilanne ennen leiriä laski fiiliksiä osallistua. *(Leiriläinen C)*

Kyllä ja hyvä sää auttoi.

(Leiriläinen H)

Palautekyselyyn olisi pitänyt liittää jatkokysymys, jos leiri ei vastannut odotuksia, koska nyt syyt jäivät epäselväksi.

Kysyttäessä vertaistuesta kaikki muut, paitsi samat kaksi samaa uutta leiriläistä, joiden odotuksia leiri ei myöskään vastannut, kokivat saaneensa vertaistukea

leirillä. Vertaistuki koettiin saaduksi keskustelemalla yleisesti muiden leiriläisten kanssa koko leirin ajan:

Spontaanisti tulee juteltua milloin kenenkin kanssa.

(Leiriläinen I)

Kyllä, keskustellen, rupertella nauraen. Näkemällä jatkumoa lapsiperheen arjessa. Paineet helpottuvat kun lapset kasvavat.

(Leiriläinen A)

Joo, keskustelemalla muiden kanssa rannalla, ruokaillessa ym.

(Leiriläinen F)

Kun alkaa juttelemaan jonkun kanssa, saa helposti vertaistukea., vaatii tietysti kahta avointa ihmistä.

(Leiriläinen G)

Kyllä, tällä hetkellä kotona asiat niin hyvin, että tuen tarvetta ei kovasti ole.

(Leiriläinen B)

Leiriohjelmaa yleisesti pidettiin hyvänä ja sopivana. Kaksi leiriläistä toivoi enemmän yhteistä ohjelmaa, kun taas yhden leiriläisen mielestä ohjelmaa oli onneksi aika vähän:

Sopivan vapaamuotoinen.

(Leiriläinen E)

Toimintaa oli kaikenikäisille.

(Leiriläinen H)

Enemmän yhteistä olisi parempi, nyt oli omat 'piirit'.

(Leiriläinen J)

Tutustumisleikistä tuli hyvää palautetta. Kolmelta vastaajalta jäi osallistumatta tutustumisleikkiin, mutta kaikki muut vastaajat pitivät leikkiä hyvänä ideana ja ihan ok:na, mutta myös hauskana:

Kiva, yllättävä, ensin kauhu – voi ei, joku tämmöi – sit vapautunut helpotus – hekotus

(Leiriläinen D)

Kiva, vähän erilaisempi kuin yleensä

(Leiriläinen C)

Helpotti ehkä vähän varsinkin isompien lasten kanssa vuorovaikutuksessa olemista.

(Leiriläinen I)

Hauska, olisi voinut kestää pidempään.

(Leiriläinen A)

Toisena ohjelmana oli lapsille aarteenmetsästys. Lasten aarteenmetsästyksen aikana oli aikuisilla aikaa turinoille, joita veti yksi hallituksen jäsenistä. Aurinkoisen sään takia ruokailuteltassa oli kuitenkin liian kuuma ja hiostava olla, joten aikuiset joivat kahvit rannalla. Palautteen mukaan useat leiriläiset eivät kuitenkaan olleet edes tietoisia turinoista. Kymmenen vastaajaa kommentoi aarteenmetsästystä kivana, hauskana ja antoisana ohjelmana lapsille.

Aarteen metsästys ihana, kaiken ikäiset innoissaan juoksi aarteesta toiseen. *(Leiriläinen F)*

Lapset selvästi tykkäsivät aarteenmetsästyksestä. Turinoita ei ollut...? *(Leiriläinen G)*

Metsästys erittäin mainio. Varsinainen erillinen turiseminen ei nyt niinkään ehkä siinä jäsenny.

(Leiriläinen D)

Turinoille jäi ehkä aika lyhyesti aikaa, mutta aarteenmetsästys oli lapsista hauskaa. *(Leiriläinen I)*

Turinoita en huomannut, jokainen omissa piireissä.

(Leiriläinen K)

Yksi perhe kävi aarteenmetsästyksessä keskenään myöhemmin ja lapsista oli hauskaa rauhassa tutustua kartan kanssa koko leirialueeseen luvan kanssa.

Palautekyselyssä kysyttiin ohjelman riittävydestä ja palautteen mukaan vain yksi leiriläinen toivoi enemmän ohjelmaa, muiden mielestä sitä oli juuri sopivasti:

Oli, koska myös itse pystyi järjestämään ohjelmaa tarjolla olevilla peleillä ja välineillä.

(Leiriläinen H)

Tykkään, että on rentoa, toki joku yhteinen leikki/peli sopisi johonkin väliin. *(Leiriläinen G)*

Kyllä, vapaana oleminen on kivempaa.

(Leiriläinen B)

Oli, koska olimme omatoimisia.

(Leiriläinen A)

6.2 Palaute leirijärjestelyistä

Palautekyselyn lopussa kysyin leiriläisten mielipiteitä leirijärjestelyistä. Seitsemän vastaajaa piti järjestelyjä hyvinä ja leiriä onnistuneena. Kyyditysten järjestely sai kiitosta ja opasteet tien varressa oli parannus edellisistä leireistä. Yksi vastaaja piti järjestelyitä riittävinä ja kahdelta leiriläiseltä sain palautetta kehitettävistä asioista. He olisivat kaivanneet erillistä ilmoitusta leirille pääsystä ilmoittautumisen jälkeen ja enemmän infoa aikaisemmin ennen leiriviikonloppua leirin ja mökkien varusteista ja mitä tarvitsee tuoda mukana.

Muutama muu asia oli myös mainittu palautteissa. Leiriläisiä pyydettiin ottamaan omat ruokailuvälineet mukaan säästääksemme kertakäyttöastioita ja yhdessä palautteessa huomautettiin, että ruokailuvälineet eivät tarkoita laseja ja lautasia. Ensi kerralla kiinnitämme paremmin huomiota sanavalintoihin tiedotteissamme. Pienten lasten huomioon ottamisesta mainittiin juomien suhteen, koska he eivät välttämättä juo virvoitusjuomia. Leirillä oli kuitenkin tarjolla koko ajan vettä ja mehua kuin myös maitoa ruokailujen aikana. Virvoitusjuomat olivat lahjoitus ja olimme kiitollisia lisäjuomista, joita yhdistyksellä ei olisi ollut varaa hankkia. Yhden leiriläisen mukaan hallituksen jäsenet olivat omineet parhaat mökit. Osa mökeistä on isompia kuin toiset, mutta esimerkiksi yhdellä hallituksen jäsenellä on

neljä lasta, joten he tarvitsevat isomman mökin ja yhteen näistä neljän hengen mökeistä majoittui kolme hallituksen jäsentä kolmen lapsen kanssa. Pidämme tämän kuitenkin mielessä seuraavan leirin järjestelyissä.

Leirialueeseen liittyvää palautetta tuli myös jonkun verran. Ruokailutelttaan kaivattiin erillistä bio-roska-astiaa ja kuivaustelinettä omille astioille. Ampiaiset, joita ei ole ollut edellisinä kesinä, vaivasivat leiriläisiä koko leirialueella. Niistä johtuen mehuja kannustettiin pitämään suojattuna. Toista ulko-WC:tä pidettiin siivottomana ja muutenkin leirialue kaipasi heinän niittämistä ja parempaa kunnossapitoa. Leirialueeseen liittyvä palaute on toimitettu eteenpäin Lahden Nuorisopalveluihin.

7 YHTEENVETO

Leirijärjestelyt onnistuivat hyvin Lahti Regionin Tapahtumajärjestäjän oppaan vinkkilistan mukaan. Vinkkilista muistutti kaikista huomioitavista asioista ja vinkkejä pystyi soveltamaan leiriin kuuluviin asioihin. Vinkkilista toimi myös hyvänä muistutuslistana, josta oli hyvä tarkistaa, että mikään vaihe ei ole unohtunut leirin suunnitteluprosessissa. Vinkkilista auttoi myös ajattelemaan leiriä kokonaisuutena projektin tavoin.

Leiriodotusten ja toiveiden mukaan leiriltä toivottiin eniten vertaistukea, arjesta irrottautumista ja yhdessäoloa. Kolmas osa leiriläisistä toivoi rentoa olemista ilman tarkkaa aikataulua. Leirin jälkeisen palautteen mukaan leiriohjelmaa oli sopivasti ja se tyydytti suurinta osaa leiriläisiä. Leiriläisille jäi myös haluttua omaa aikaa ja leiriltä löytyi paljon virikkeitä omatoimiseen ohjelmaan. Aartenmetsästys näytti olevan menestys sekä vanhempien että lasten mielestä.

Palautteen mukaan suurin osa leiriläisistä piti järjestämäni leiriä yhtä hyvänä tai parempana kuin edellisenä vuonna. Kaksi uutta leiriläistä eivät kuitenkaan kokeneet saaneensa vertaistukea eikä leiri vastannut heidän odotuksiaan. Molemmat olivat myös maininneet palautekyselyssä ”omat piirit”, joten he eivät jostain syystä tunteneet kuuluvansa joukkoon. Palautteen mukaan melkein kaikki vanhemmat kokivat saaneensa vertaistukea leirin aikana, vaikka turinat eivät onnistuneet niin kuin ne oli suunniteltu.

Palautetta saatiin kerättyä hyvin ennen leiriä leiri-ilmoittautumisen yhteydessä kuin myös palautekyselyssä leirin lopussa. Sähköpostilla pyydettyyn palautekyselyyn eikä valokuva- ja piirustuskyselyihin saatu kuitenkaan vastauksia leirin jälkeen. Palaute on prosessoitu Ranteen (2006, 28–33) mainitseman neljän vaiheen mukaan. Runsas kirjallinen palaute ja sen perusteellinen analysointi auttaa korjaamaan ja vahvistamaan yhdistyksen leiritoimintaa tulevana vuosina.

Leiriläisten ilmoittauduttua he eivät saaneet mitään varmistusta leiripaikasta ennen kuin heille lähetettiin leiri-infoa kaksi viikkoa ennen leiriä. Vahvistuksen lisäksi osa leiriläisistä kaipasi enemmän tietoa leirialueesta ja mökkien varusteista.

7.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena oli leirijärjestelyiden osalta käyttää viitteenä Lahti Regionin Tapahtumajärjestäjän opasta ja kokeilla, soveltuuko se myös perheleirin järjestämiseen. Leiriviikonlopun tavoitteena oli järjestää yksinhuoltajille perheleiri, missä he voivat irtautua arjesta ja nauttia olostaan lastensa ja muiden yksinhuoltajaperheiden kanssa uuden leiriohjelman avulla.

Tapahtumajärjestäjän opas soveltui helposti myös leirin järjestämiseen. Vinkkilistasta oli helppo valita vain leiriin liittyvät asiat, mutta se sai myös miettimään, onko kaikki tarvittavat asiat tehty ajoissa ja voisiko leirijärjestelyiden eteen tehdä vielä jotain muutakin. Vinkkilista oli hyvä perusta suunnittelun alkuvaiheista lähtien. Aion käyttää vinkkilistaa myös tulevaisuudessa erilaisten tapahtumien järjestämisessä ja listaa voin tarvittaessa editoida ja lisätä omia huomioita matkan varrella.

Leirin työnjako tehtiin eri lailla kuin edellisenä vuotena ja jokaisella oli omat vastuualueet leirin aikana. Edellisenä vuotena en ollut itse pysähtynyt hetkeksikään nauttimaan leiristä, mutta tällä kertaa huomasin, että kunnon työnjaon takia myös itse pääsin hengähtämään hetkeksi rantaan välillä ja keskustelemaan muiden leiriläisten kanssa ja ehdin jopa uimaankin. Silti ajatukset ovat koko ajan seuraavassa vaiheessa, jotta ehtii valmistautua ajoissa seuraavaan ohjelmanumeroon, oli se sitten ruokailu, saunominen tai mikä tahansa. Kaikki muutkin hallituksen jäsenet kokivat työnjaon hyväksi ja jokaisella oli aikaa myös nauttia leiristä ja viettää aikaa muiden leiriläisten kanssa.

Aikaisemmilla leireillä ei ole ollut mitään järjestettyä leiriohjelmaa saunomisen ja grillaamisen lisäksi, joten tarkoitukseni oli lisätä yhteistä ohjelmaa ja tarjota vanhemmille hetki omaa aikaa vertaistukeen ilman lapsia keskustellaakseen tarvittaessa aremmista asioista, joita lasten ei tarvitse kuulla. Olin erittäin tyytyväinen tutustumisleikkiin ja aartenmetsästykseen, koska kaikki tuntuivat niistä nauttivan ja palautteen mukaan ne ovat tuoneet lisäarvoa leirille. Oli hyvä ratkaisu jättää sunnuntai ilman yhteistä ohjelmaa, koska palautteen mukaan melkein kaikkien leiriläisten mielestä ohjelmaa oli sopivasti ja aikaa jäi myös olemiselle. Tuleville leireille on hyvä suunnitella yksi tai kaksi yhteistä ohjelmaa, mutta

muuten antaa leiriläisten nauttia omasta olostaan ja he voivat omatoimisesti päättää, mitä haluavat leirillä tehdä. Olimme suunnitelleet varalle esimerkiksi jalkapallon peluuta, jos tarve vaatii, mutta mitään spontaaneja varaohjelmia ei kuitenkaan tapahtunut leirin aikana. Kuten Ketola (2002, 59) mainitsi Leirituuli-kirjassaan, että ohjelma pitää suunnitella etukäteen ennen leiriä. Luulen, että varaohjelmia ei käytetty, koska niitä ei ollut suunniteltu valmiiksi aikatauluun. Voi myös olla, että leiriläisillä riitti tekemistä eikä varaohjelmille ollut oikeasti tarvetta. Toisaalta liian tarkka ohjelman suunnittelu voi tuoda lisästressiä, kun yritetään pysyä aikatauluissa ja kaikki ei menekään niin kuin on suunniteltu. Aartenmetsästyksen olin suunnitellut etukäteen ryhmät, joissa oli eri-ikäisiä lapsia eivätkä sisarukset olleet välttämättä samoissa ryhmissä, jotta kaikki tutustuisivat toisiin lapsiin. Loppujen lopuksi ryhmät määräytyivät erilailla, kun aloitimme aartenmetsästyksen. Isommat lapset menivät yhdessä ilman aikuista ja kolme hallituksen jäsentä ottivat pienempiä lapsia omiin ryhmiinsä. Yksi perhe halusi mennä aartenmetsästyksen myöhemmin perheenä. Liian pikkutarkka suunnittelu ei toimi pienten lasten kanssa ja pitää olla joustava ja toimia tilanteen mukaan.

Aartenmetsästyksen aikana oli aikuisten tarkoitus pitää turinahetki ilman lapsia. Kahvitus oli yhden hallituksen jäsenen tehtävä ja toisen turinoiden veto, mutta aurinkoisen sään takia ruokailuteltassa oli liian kuuma ja aikuiset jäivät rannalle eikä varsinaisia turinoita ollut. Palautteen mukaan melkein kaikki vanhemmat kokivat saaneensa vertaistukea leirin aikana, vaikka turinat eivät onnistuneet niin kuin ne oli suunniteltu. Vanhemmat saivat kuitenkin juoda kahvit rauhassa kun minä ja pari hallituksen jäsentä juoksimme lasten kanssa metsässä aarteiden perässä, joten omaa aikaa oli edes hetki.

Leiriviikonloppu onnistui hyvin ja sää suosi leiriläisiä. Palautteen mukaan leiriläisistä suurimman osan odotukset täyttyivät ja leiriä pidettiin yhtä hyvänä tai parempana kuin edellisinä vuosina. Vertaistukea leiriläiset eivät ehkä saaneet suunnitellulla tavalla, mutta sitä koettiin saaduksi kuitenkin koko viikonlopun ajan.

Epähuomiossa toukokuun kokouspäiväkirjaan väärin kirjatut leiritehtävät ja leirin nukkumisjärjestelyt aiheuttivat yhdessä hallituksen jäsenessä tyytymättömyyttä ja sen seurauksena hän riitautti välinsä muihin hallituksen jäseniin omalla toiminnallaan leiriä edeltävällä viikolla. Loppujen lopuksi tätä hallituksen jäsentä

pyydettiin jäämään pois leiriltä, koska emme ehtisi sopimaan välejamme ennen leiriä ja se voisi vaikuttaa leirin ilmapiiriin negatiivisesti. Tämä taas aiheutti minulle lisää tekemistä ja stressiä leirin suhteen, koska jouduin setvimään leirikyydityksiä uudestaan ja muutenkin oli paljon tekemistä leirivalmisteluiden suhteen. Se vaikutti myös omiin ja muiden hallituksen jäsenten leiriodotuksiin negatiivisesti. Leirin aloitus perjantaina hallituksen kesken kuitenkin auttoi ja löysimme ryhmähengen leirille.

Leirikuljetusmuutosten takia yhden sijaan kaksi hallituksen jäsentä joutui lähtemään leiriltä jo puolen päivän aikaan sunnuntaina. Se tuotti enemmän työtä muille hallitusten jäsenille leiriä siivotessa ja leiriltä lähtö pitkittyi sen takia. Se ei ollut kuitenkaan mikään varsinainen ongelma, koska lapset viihtyivät hyvän sään takia ja heillä riitti hauskaa tekemistä. Yksi hallituksen jäsen joutui kuitenkin siivouksen ajan vahtimaan lapsia myös. Muutenkin koko leirin aikana sama henkilö vahti osaa hallituksen jäsenten lapsista, mikä mahdollisti myös minun vapaan tekemisen leirin aikana, koska en joutunut katsomaan oman lapseni perään.

Isorannan leirialue sijaitsee Naumin leirialueen läheisyydessä. Naumissa oli samaan aikaan toinen leiri, johon osallistui satoja partiolaisia. Meille kerrottiin heistä leirille saapuessa ja kerrottiin, että heitä saattaa näkyä myös meidän leirialueella, koska he käyttävät samoja sisävessoja Isorannan leirialueen sisääntulon vieressä kuin mekin. Partiolaisperheitä tuli kuitenkin meidän ranta-alueellemme useasti ja hallituksen kesken keskustelimme sen häiritsevän meidän leiriämme. Ajattelimme kahden vanhemman läsnäolon lapsineen leirillä saattavan tuovan vaivautuneen olon yksinhuoltajaperheille. Lauantai-iltana partiolaiset tulivat myös rannallemme viettämään kovaäänistä iltaohjelmaansa, kun meidän leirimme pienimmät olivat menossa nukkumaan. Kukaan leiriläisistä ei kuitenkaan maininnut palautteessa partiolaisten häirinneen heidän leirikokemustaan. Annoimme kuitenkin palautetta Lahden Nuorisopalveluille, koska oletimme leirialueen olevan omassa käytössämme. Perheleiri 2015 tulee olemaan viikkoa myöhemmin ja saamme leireillä rauhassa oman ryhmämme kesken.

Omasta mielestäni järjestämäni perheleiri oli parannus aiemmista leireistä. Kaksi uutta leiriläistä eivät kuitenkaan koneet saaneensa vertaistukea eikä leiri vastannut heidän odotuksiaan. Molemmat olivat myös maininneet palautekyselyssä ”omat

piirit”, joten he eivät jostain syystä tunteneet kuuluvansa joukkoon. Koska kyselylomake oli puutteellinen selvittämään negatiivisten vastausten syitä, voin vain olettaa, että syy siihen saattoi olla, että he olivat ensimmäistä kertaa leirillä eivätkä välttämättä tunteneet muita leiriläisiä. Kaikki leirillä olleet yhdistyksen jäsenet eivät myöskään käy kuukausittaisissa turinoissamme. Tähän voi myös vaikuttaa ihmisen persoonallisuus. Jos ihminen on hiljainen ja ujo, ei hän välttämättä osaa tai uskalla aloittaa keskustelua tuntemattomien kanssa. Kaikkia leiriläisiä yhdistää kuitenkin yksinhuoltajuus, joten sitä voi käyttää hyvin puheenaiheena. Tutustumisleikin tarkoitus oli rikkoa jää leiriläisten kesken ja edesauttaa myöhempää syvempää tutustumista toisiinsa. Leikin aikana eivät kuitenkaan kaikki ehtineet juttelemaan jokaisen leiriläisen kanssa, joten leikkiä olisi voinut jatkaa vähän pidempään. Hallituksen jäsenet voisivat ehkä esitellä leiriläisiä enemmän toisilleen seuraavalla leirillä, jotta kukaan ei tuntisi itseään ulkopuoliseksi.

Suunnittelemani monimuotoisen palautteen keruu ei onnistunut niin kuin olin suunnitellut. Leiriläiset eivät lähettäneet piirustuksia eivätkä valokuvia minulle leirin jälkeen muistutusviestistä huolimatta. Kirjallinen palaute oli monipuolista, mutta olisi ollut mukavaa myös nähdä palautetta kuvina ja piirustuksina leiriläisten lempihetkistä. Yksinhuoltajan arki voi olla kuitenkin niin hetkistä, että vähemmän tärkeät asiat jäävät taka-alalle ja unohtuvat, jos niihin ei heti reagoida. Sain kuitenkin kahdelta lapselta piirustukset leirillä. Luulen, että leiriviikonlopun hyvä sää vaikutti lasten motivaatioon piirtää kuvia lempihetkistään leirillä.

7.2 Ammatillinen kasvu

Leiriä järjestäessäni olen oppinut kirjanpidon huolellisuuden tärkeyden, jotta väärinkäsityksiä ei satu ja kaikki tietävät omat vastuunsa. Ilmoittautumisen yhteydessä Kyselynetissä oli alkusanat, jossa mainittiin, että jos leiri on täynnä, ilmoitamme jonotuspaikasta pikaisesti. Leiriläiset joutuivat vain olettamaan, että heidän leiripaikkansa on varmistettu, koska he eivät saaneet mitään viestiä. Tulevaisuudessa leiri-ilmoittautumisen jälkeen lähetetään leiriläisille viesti, jossa varmistetaan leiripaikka. Se voi olla helposti kopioitava yleisviesti.

Kysyin leiriläisiltä palautetta ohjelmista ja leirijärjestelyistä, mutta se oli myös palautetta itselleni asioiden hoidosta. Palautteen kautta sain tietooni asioita, jotka olivat jääneet huomioimatta ja mietittävää seuraavan leirin järjestelyihin, ohjelmaan ja muihin käytäntöihin liittyen. Negatiivista palautetta ei ollut kiva lukea, mutta on tärkeää, että sitä ei ota henkilökohtaisesti vaan ajattelee sitä kehittävänä palautteena. Tosiasia kuitenkin on, että kaikkia ei voi aina miellyttää.

Opinnäytetyöprosessini aikana olen oppinut delegoinnin tärkeyden niin puheenjohtajana kuin tapahtumanjärjestäjänä. Hyvä valmistautuminen etukäteen niin leirijärjestelyissä kuin opinnäytetyön eri prosesseissa helpottivat ja stressi väheni. Viime hetken muutokset ennen leiriä vaikuttivat itseeni negatiivisesti enkä enää odottanut leiriä innolla, mutta onneksi hallituksen jäsenet motivoivat toisiaan ja leiri onnistui erittäin hyvin.

Ammatillisuus näkyy opinnäytetyössäni kykynä delegoida tehtäviä muille ja tapana toimia järjestelmällisesti ja yksityiskohtaisesti leiriä suunnitellessa ja pysyen siihen tarkoitettuun aikatauluun. Yhdistyksen puheenjohtajana rooliani voi verrata myös esimiehen rooliin ja minun tulee muistaa tämä rooli, vaikka hallituksen jäsenet ovat ystäviäni. Opinnäytetyön aikana opin aikataulutuksesta, palautteen tärkeydestä ja huolellisuudesta tapahtuman järjestämiseen liittyen. Hyvillä mielin aloitamme taas seuraavan leirin suunnittelut vaikka leirin kehittäminen on jatkuvaa työtä.

LÄHTEET

Berridge, G. 2012. Event Experience: A Case Study of Differences Between the Way in Which Organizers Plan an Event Experience and the Way in Which Guests Receive the Experience. *Journal of Park & Recreation Administration*; Fall 2012, Vol. 30 Issue 3 [viitattu 12.5.2014]. Saatavissa Ebsco Host -tietokannassa: <http://web.b.ebscohost.com/aineistot.phkk.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=b0636577-1b00-4aa2-b263-40ce6b1e8daf%40sessionmgr113&vid=4&hid=116>

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 4. painos. Tampere: Vastapaino.

Forssen, K., Haataja, A. & Hakovirta, M. 2009. Yksinhuoltajuus Suomessa. Väestötutkimuslaitos Tutkimuksia D 50/2009. Helsinki: Vammalan kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. uudistettu painos. Keuruu: Otava.

Iiskola-Kesonen, H. 2004. Mitä, miksi, kuinka? Käsikirja tapahtumanjärjestäjille. Suomen Liikunta ja Urheilu ry SLU-julkaisusarja 10/04. Suomen Graafiset Palvelut Ltd.

Ivanovic, S., Galicic, V. & Mikinac, K. 2010. Event planning as a function in the hospitality industry. *Tourism & Hospitality Management*; May 2010 Supplement [viitattu 12.5.2014]. Saatavissa Ebsco Host -tietokannassa: <http://web.a.ebscohost.com/aineistot.phkk.fi/ehost/detail?sid=59536e16-a3e9-40fc-82d9-0a90c4a4f568%40sessionmgr4004&vid=1&hid=4101&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=hjh&AN=53067146>

Kanerva, T. 2011. Arviointitutkimus Pelastakaa Lapset ry:n Pelakuu tukiperheleiristä. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma [viitattu 12.5.2014]. Saatavissa Theseus-tietokannassa:

www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/36951/Kanerva_Toni.pdf?sequence=1

Kauhanen, J., Juurakko, A. & Kauhanen, V. 2002. Yleisötapahtuman suunnittelu ja toteutus. 1. painos. Vantaa: WSOY.

Ketola, T. 2002. Leirituuli. Käsikirja leiritoiminnan järjestäjille ja ohjaajille. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Koskinen, M. 2013. Järjestä judoleiri. Judokesäleirin järjestämisopas. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. [viitattu 12.5.2014]. Saatavissa Theseus -tietokannassa: www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/65427/Mikko_Koskinen.pdf?sequence=1

Krok, S. 2009. Hyviä äitejä ja arjen pärjääjiä. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Kyselynetti. 2014 [viitattu 9.6.2014]. Saatavissa: www.kyselynetti.com

Lahden Kaupunki. 2015. IDEAL [viitattu 11.3.2015]. Saatavissa: www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/C2609E891114ED24C22579A7003DB36E

Lahden nuorisopalvelut. 2014. Isorannan leirialue [viitattu 9.5.2014]. Saatavissa: www.nuorilahti.net/index.php?id=720

Lahti Region. 2014. Tapahtumajärjestäjän opas [viitattu 15.6.2014]. Saatavissa: www.lahtiregion.fi/tapahtumajarjestaja/suunnitteletko-tapahtumaa/tapahtumajarjestajan-opas

Loimu, K. 2005. Johda yhdistyksesi menestykseen. Puheenjohtajan käsikirja. Juva: WSOY.

Lupahallinto. 2014. Yleisötilaisuudet. Kokoontumislaki. Luento Lahden elävän musiikin yhdistyksen Tapahtumatyöpajassa Kasisalilla 19.11.2014.

Mallen, C. & Adams, L.J. 2008. Sport, Recreation and Tourism Event Management. Theoretical and Practical Dimensions. Brock University. First edition. USA: Elsevier Inc.

Mykkänen-Hänninen, R. & Kääriäinen, A. 2009. Vertaisuus ja vertaistuki eroauttamisessa. Lastensuojelun Keskusliitto/Neuvo-projekti. Helsinki: Hakapaino.

Neuvokas. 2015. Lahden seudun Yhden Vanhemman Perheet ry [viitattu 13.1.2015]. Saatavissa: www.neuvokas.org/sosiaali-ja-terveysalan-yhdistyksia/lahden-seudun-yhden-vanhemman-perheet-ry-lahden-seudun-yharit/

Ranne, J. 2006. Anna Palaa! Käytännön palautetaitokirja. Helsinki: Hakapaino.

Rantanen, V. 2014. Voimaa arjen sankareille. Yksinhuoltajien viikonloppuleiri. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma [viitattu 12.5.2014]. Saatavissa Theseus-tietokannassa: www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/72564/VOIMAA%20ARJEN%20SANKAREILLE%20-%20Yksinhuoltajien%20viikonloppuleiri.pdf?sequence=1

Rasila, M. & Pitkonen, M. 2009. Ihana, kamala palaute. Yrityskirjat Oy. Helsinki: Kyriiri Oy.

Salonen, M. 2012. Voimauttavan vertaisohjauksen käsikirja. Leijonaemot ry. Tampere: Bookwell Oy.

Suomen Punainen Risti. 2014. Perheleiri Heinäkallion leirikodissa, Kangasalla [viitattu 13.1.2015]. Saatavissa: www.punainenristi.fi/tapahtumat/perheleiri-heinakallion-leirikodissa-kangasalla

Tapahtumajärjestäjän opas. 2014. Lahti Region [viitattu 15.6.2014]. Saatavissa: www.lahtiregion.fi/filebank/5590-Tapahtumajarjestajan_Opas2014.pdf

Vallo, H. & Häyrinen, E. 2014. Tapahtuma on tilaisuus. Tapahtumamarkkinointi ja tapahtuman järjestäminen. 4. uudistettu painos. Helsinki: Tietosanoma.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus.

Väestöliitto. 2015. Yksinhuoltajaperheet Suomessa [viitattu 22.1.2015]. Saatavissa: www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkeja/tilastotietoa/perheet/yksinhuoltajaperheet_suomessa/

Yhden Vanhemman Perheiden Liitto. 2014 [viitattu 12.5.2014]. Saatavissa: www.yvpl.fi/etusivu/

YVPL. 2015. Tuetut lomat. Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry [viitattu 13.1.2015]. Saatavissa: www.yvpl.fi/tukitoiminta/tuetut-lomat/

LIITE 1. Tapahtumajärjestäjän vinkkilista

- Tapahtuman tekijät – kokoa organisaatio ja jaa vastuut
- Budjetin rakentaminen – mistä tulot ja kulut muodostuvat, miten rahoitus hoidetaan
- Tapahtuman luvat, ilmoitukset ja sopimukset – hoida ajoissa!
- Aikataulutus – ajankohdan valinta ja toteutuksen aikataulutus
- Sisällöntuotanto – Mitä? Kenelle? Miksi? Miten? Millä hinnalla? Milloin?
- Turvallisuus – Järjestyksenvalvonta, vartiointi, viranomaiset, riskikartoitus, vakuutukset
- Tapahtumapaikka – rakenteet, ilme, info, ensiapu, liikenteenohjaus, sähkö, vesi
- Oheispalvelut – majoitus, lipunmyynti, kuljetus, ilmoittautuminen, nähtävyydet, ruokailu, myyntipisteet, matkamuistot,
- Viestintä ja markkinointi – Internet-sivut, Some, printti, tv, radio, muu näkyvyys, opasteet, yhteistyökumppanuus, kartta
- Ympäristö – WC:t, jätehuolto, siivous, kierrätys, yhteistyömahdollisuudet
- Vapaaehtoiset – koulutus, toimenkuvat, työvuorot, ruokailut, vaatteet, tiedotus, kiittäminen
- Arviointi – palautteen keruu, analysointi ja toimenpiteet, media

PERHELEIRI 2.-3.8.2014

Isorannan leirialue, Sysmä

Yhdessäoloa, Vertaistukea

Leirillä yövytään leirimökeissä tai, jos omistat teltan ja haluat yöpyä siinä, niin se on myös mahdollista. Leirille mennään kimpapakyydein tai bussilla. Leiri maksaa jäseniltä 22 €/perhe.

Ilmoittautumiset sähköpostissa olevan linkin kautta 4.7. mennessä. Lisätietoja puh. 045 3562944/Mirkka. Huom! Leiriläiset eivät ole vakuutettuja yhdistyksen puolesta. Lapset ovat oman vanhemman vastuulla.

Perheleirin ohjelma:

Lauantai 2.8.2014

Klo 9-11 tulo/majoittuminen
Klo 12 – 13 lounas ja
tutustumista - yhdessäoloa -
pelejä, leikkejä - aikuisille
vapaaehtoiset turinat -lapsille
omaa ohjelmaa
Klo 17 – 18 päivällinen
Klo 18 - 21 sauna/nuotio/iltapala

Sunnuntai 3.8.2014

Klo 9 aamupala
Klo 10 yhteisohjelmaa
Klo 12 lounas
Loppu iltapäivä tavaroiden
pakkaamista, mökkien
siivousta ja vapaata olemista
ennen kotiin lähtöä.

Muista ottaa mukaan mm: - sään
mukainen vaatetus - sauna/uimatavarat -
omat henkilökohtaiset tavarat/lääkkeet -
makuupussi tai omat lakanat -
ruokailuvälineet.

**Lahden seudun Yhden Vanhemman Perheet
ry**

LIITE 3. Leiri-ilmoittautumisen sähköpostiviesti jäsenille

Hei!

Vihdoinkin on aika ilmoittautua Lahden seudun Yhden Vanhemman Perheet ry'n järjestämälle perheleirille 2.-3.8.14 Isorannan leirialueella Sysmässä. Perheleiri järjestetään jo kolmatta kertaa ja se on ollut erittäin suosittu joka vuosi. Perheleirillä vietämme aikaa yhdessä rennosti ja nautimme kokin tekemistä ruuista. Majoitus on mökeissä ja leiripaikalle menemme kimpakyydeillä tai linja-autoilla. Perheleirin hinta on 22€/perhe ja leiri on tarkoitettu vain yhdistyksemme jäsenille. Lisätietoja leirimainoksessa.

Tänä vuonna Mirkka järjestää perheleirin osana opinnäytetyötä ja ilmoittautumisen yhteydessä pyydämme teitä vastaamaan lyhyeen kyselyyn. Leirin lopussa pyydämme teitä vastaamaan myös lyhyeen palautekyselyyn.

Leirille voi ilmoittautua 4.7.14 mennessä alla olevan linkin kautta. Paikat täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä. Varaa oma paikkasi heti! Leirilaskun lähetämme sähköpostilla myöhemmin ja eräpäivä on 19.7.

Huom! Leiriläiset eivät ole vakuutettuja yhdistyksen puolesta ja vanhemmat ovat vastuussa omista lapsistaan.

Ilmoittaudu tästä: <http://www.kyselynetti.com/s/perheleiri2014>

Terveisin,

Mirkka ja hallitus

LIITE 4. Kyselynetin leiri-ilmoittautumisen alkuviesti

**Perheleirille ilmoittautuminen / Isorannan leirialue, Sysmä 2.-
3.8.2014**

Kiitos kiinnostuksestanne kesäleiriämme kohtaan!

Perheleirin tarkoitus on tuoda yksinhuoltajille ja heidän lapsille hetken hengähdys arjen rutiineista. Rento viikonloppu toisten yksinhuoltajien seurassa tuo vertaistukea ja uutta jaksamista arkeen leirin jälkeen.

Tämän kesän leiri on toiminnallinen opinnäytetyö restonomi-opintojani varten. Vastaamalla muutama kysymykseen leiriodotuksistanne autat minua työssäni. Leirin jälkeen pyydän teitä täyttämään myös lyhyen kyselyn. Kyselyn tulokset ovat luottamukselliset ja niitä käytetään vain opinnäytetyötutkimusta varten.

Jos leiripaikat ovat jo täynnä, laitamme teidät odotuslistalle ja ilmoitamme siitä pikimmiten.

Kiitos! Nähdään leirillä!

Terveisin,

Mirkka Kivi

puheenjohtaja

Lahden seudun Yhden Vanhemman Perheet Ry

LIITE 5. Leiri-info sähköpostiviesti

Hei leiriläiset,

Leiriviikonloppu lähenee ja toivotaan, että hyvät ilmat suosii meitä taas. Leiri on nyt täyteen buukattu ja mukana on sekä uusia leiriläisiä että vanhoja konkareita.

Jos leirimaksu on unohtunut niin maksathan sen pikimmiten varmistaaksesi leiripaikkasi.

Mukaan leirille:

- sään mukainen vaatetus
- sauna/uimatavarat
- omat henkilökohtaiset tavarat/lääkkeet
- makuupussi tai omat lakanat (1 oma tyynty/peitto mukaan/mökki, jos mahtuu mukaan - joistain mökeistä saattaa puuttua varusteita)
- ruokailuvälineet (säästääksemme kertakäyttöastioita ja luontoa)
- Aurinkorasvat, -hatut ja -varjot ;-)

Saapuminen leirille:

Isorannan leirialueen osoite on Isorannantie 112, 19310 Karilanmaa, Sysmä.

Lahdesta matkaa on n. 50 km ja kestää n. 45 minuuttia. Vääksystä käännetään tielle 314 kohti Asikkalaa/Sysmää ja Pulkkilanharjun jälkeen käännetään Isorannantielle. Isorannantieltä käännetään vielä Mäntylänniementielle, joka tuo teidät leirialueelle. Laitamme opasteet avuksenne Isorannantien risteyksestä leirialueelle. Leirille voi saapua lauantaina klo 9 lähtien ja klo 12 on lounas. Ottakaa yhteyttä tarvittaessa

045 *****/Mirkka.

Otan yhteyttä erikseen sähköpostilla niihin, jotka tarvitsevat kyydin leirille ja jotka tarjosivat kyytiä muille leiriläisille. Kaikille löytyy kyyti, joten kenenkään ei tarvitse tulla linja-autolla leirille. Kiitos autoilijoille!

Muuta:

Leirille osallistuu tänä vuonna myös pieni koira.

Tänä vuonna olemme onneksemme saaneet tuotelahjoitukset leirille Fazerilta ja Paavolan Citymarketilta.

Huom! Leiriläiset eivät ole vakuutettuja yhdistyksen puolesta ja vanhemmat ovat vastuussa omista lapsistaan.

Leirillä nähdään!

Terveisin,

Mirkka ja hallitus

Naumi-Isorannan leirikeskus

Leirin perustietolomake ja ruokatilaus kesälle 2014

Ruokahuolto vaihtoehdot, laita rasti ruutuun:

Emme tarvitse ruokahuoltoa eli teemme kaiken itse. ☐

Otamme koko paketin hintaan 10 € / henk. / vrk. ☒

(la, lounas-su, lounas)

Tulemme suunnittelu-/järjestelyporukalla jo perjantaina päivällä, eli tarvitsemme silloin avaimet, mutta haluamme ruokailut lauantain lounaasta sunnuntain lounaaseen.

Täyttäkää taulukon kaksi ensimmäistä riviä kaikissa tapauksissa.

Leirin järjestäjä	Lahden seudun Yhden Vanhemman Perheet ry
Ajankohta (pvm:t)	1.-3.8.14
Vuorokaudet (kpl)	2, mutta yhdelle vuorokaudelle ruokailu
Vastuuhenkilö2	Mirkka Kivi
Ed. puhelin	045*****
Sähköposti	puheenjohtaja.mirkkakivi@gmail.com
Leiriläisten määrä(arvio)	Pe-la (ei ruokia) Yht. 12 (6 aikuista ja 9 lasta/teiniä) La, lounas - su, lounas (tulee ruuat) Yht. 37 (15 aikuista ja 22 lasta/teiniä)
Laktoositon	3 laktoositonta, 1 VL ja 1 hyla
Maidoton	-
Keliakia	2 gluteeniton
Muu allergia	1 kala-allergia
Toiveita	Edellis vuosien tapaan sama menu sopii!
Jatka tarv. kääntöpuolelle	Lauantai Lounas: Makaronilaatikko (+salaatti/raaste?) Päivällinen: Nakkikeitto Iltapala: Makkaraa, nakkeja ja maissia sekä lettutaikina ja hillo, juomaksi mehua. Sunnuntai:

	Aamupala: Leipää, leikkeleet, juusto, vihannes, muroja, maitoa Lounas: Lihapullat ja peruna (+kastike?, salaatti/raaste?) Ruokajuomat maito (normi+laktoositon), piimä, vesi. Lisänä leipä ja voi.
--	--

Yhdistyksen y-tunnus tai vastuuhenkilön hetu	*****
Laskutettava yhdistys/henkilö	Lahden seudun Yhden Vanhemman Perheet ry Mirkka Kivi
Laskutusosoite	*****
Postinumero ja postitoimipaikka	*****

Toimittakaa lomake Mika Tuomelalle (mika.tuomela@lahti.fi p. 050*****) viimeistään kaksi viikkoa ennen leirin alkua. Tämä lomake toimii samalla tilausvahvistuksena.

LAHDEN **nuorisopalvelut**

Sammonkatu 8 B • 15140 Lahti • fax (03) 783 0036 • nuorisopalvelut@lahti.fi •

www.nuorilahti.net

LIITE 7. Aartenmetsästyskartta

LIITE 8. Facebook-kuva: auringonlasku

LIITE 9. Facebook-kuva: opastekyltti

LIITE 10. Facebook-kuva: aarteenmetsästys

LIITE 11. Palautekuva: auringonlasku

LIITE 12. Palautekuva: luonto

LIITE 13. Palautekuva: ranta

LIITE 14. Palautekuva: soutelu

LIITE 15. Palautepiirustus: uiminen

LIITE 16. Palautepiirustus: makkaran paisto

LIITE 17. Palautepiirustus: leirille meno

LIITE 18. Palautepiirros: aarteenmetsästys

LIITE 19. Palautekysely

Perheleiri 2014 palaute kysely

Oletko yhdistyksen hallituksen jäsen? Kyllä ei

Oletko osallistunut leirille aikaisemmin? Kyllä ei

Jos olet osallistunut, oliko leiri tänä kesänä parempi vai huonompi ja miksi?

Vastasiko leiri odotuksiasi?

Koetko saaneesi vertaistukea? Miten? Missä tilanteessa?

Mitä mieltä olit leiriohjelmasta yleisesti?

-Entä tutustumisleikistä?

-Aartenmetsästyksestä/turinoista?

Oliko ohjelmaa mielestäsi riittävästi?

Mitä mieltä olet leirijärjestelyistä? (ilmoittautuminen, leiri-info, saapuminen leirille ym)

Muuta palautetta?